

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Adana ili Seyhan ilçesi Ortaokul Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve
Güvenliği Uygulamalarına Bakışı**

Arife TEKİN

İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

Ağustos, 2023

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

Adana ili Seyhan ilçesi Ortaokul Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve
Güvenliği Uygulamalarına Bakışı

Arife TEKİN

İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

Bu Yüksek Lisans Tezi 03/08/2023 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Değerlendirilmiş ve Oy Birliği ile Kabul Edilmiştir.

Jüri : Prof. Dr. Serap GÖNCÜ (Danışman) .....
: Prof. Dr. Ekrem ATAKAN .....
: Doç. Dr. Fatma HEPSAĞ .....
.....

Bu Tez Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında Hazırlanmıştır.

Tez No:

Prof. Dr. Sadık DİNÇER
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
ÇİZELGELER DİZİNİ	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	VII
TANIMLAR.....	VIII
1. GİRİŞ	1
1.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Kavramsal Yönü.....	2
1.1.1. İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kavramı	2
1.1.2. Güvenlik Kültürü Kavramı	3
1.1.3. İş Güvenliği Kültürü	3
1.2. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı	4
1.2.1. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmaları.....	4
1.2.2. Okullarda Meydana Gelen Kaza Örnekleri.....	6
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	7
3. MATERYAL VE METOT	15
3.1. Yöntem.....	18
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	21
4.1. Demografik Bulgular	21
4.2. Katılımcıların Bilgi Durumları ve Bakış Açıklarına Ait Soruların Analizi	21
4.3. Ortaokulların İSG Mevzuatları Açısından Durumlarına Ait Soruların Analizi	35
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	55
KAYNAKLAR	59
ÖZGEÇMİŞ	63
EKLER.....	64
Ek 1. Adana ili Seyhan ilçesi ortaokul öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına bakışı ölçeği	66
Ek 2. Adana ili Seyhan ilçesi ortaokullarında var olan durumun iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirilmesi ölçeği.....	68

Adana ili Seyhan ilçesi Ortaokul Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Bakışı

Arife TEKİN

Danışman: Prof. Dr. Serap GÖNCÜ

İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı

ÖZ

Güvenli ve sağlıklı bir okul ortamı oluşturmak için okullarda ortaya çıkan tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerden doğabilecek risklerin analiz edilmesi, bu tehlikelere karşı önlem alınması ve oluşabilecek risklere yönelik acil durum planlarının hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca farklı nedenlerle insan sağlığını tehdit eden durumların önlenmesi için sistematik ve bilimsel çalışmaların sonuçlarına göre iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve bilgi düzeyleri esastır. Adana'da toplam 15 ilçe bulunmakta olup, Seyhan ilçesi 795.012 nüfusu ile Adana ilinin en yoğun nüfuslu ilçesidir. Merkez ilçeler, Adana ilinin toplam nüfusunun yaklaşık %80'ini oluşturmaktadır. Seyhan ilçesi de merkez ilçelerin yaklaşık %45'ini oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışma Adana ili Seyhan ilçesindeki ortaokullarda gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Adana ili Seyhan ilçesinde bulunan eğitim kurumları ve bu eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin İSG bilgi düzeylerinin yürürlükteki İSG kanunu hüküm ve yükümlülüklerine göre değerlendirilmesidir. Bu çalışmada Adana ili Seyhan ilçesinde bulunan 12 ortaokuldaki durumun iş sağlığı ve güvenliği açısından uygunluğu ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi düzeyleri incelenmiştir. 201 öğretmenin anket çalışmasından elde edilen veriler, uygun istatistiksel yöntemler ve çizelgeler kullanılarak analiz edilmiştir.

Anket sonuçlarına göre öğretmenlerin çoğunun iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili herhangi bir araştırma yapmadığı, herhangi bir tatbikata katılmadığı, ilk yardım ve yangın söndürücü kullanımında yetersiz olduğu, öğrencileri hakkında hayati bilgilerinin olmadığı, acil durum planlarının olmadığı görülmüştür ve risk değerlendirmesi, eğitim kurumlarında verilen İSG eğitimleri, hastalık veya iş kazası ile karşı karşıya kaldıklarında yasal haklarının bilincinde eksiklikler olduğu ve okullarında iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhaları gibi materyallerin bulunmaması gibi eksikliklerden dolayı kaza ve dolayısıyla yaralanmalar olabileceğini düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca okulların çoğunda İSG kültürünü yaygınlaştırmak için yarışma, panel gibi programların düzenlenmediği, ramak kala kutusu, gaz dedektörü, paratoner, merdiven ara boşluğunda emniyet ağı, pencerelerde parmaklık, prizlerde kapak ve çocuk koruma kilidi bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu çalışmanın okul yöneticileri ve öğretmenlerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık yaratmaya hizmet edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, Ortaokul, Öğretmen

CUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

MSc THESIS

**Adana Province Seyhan District Secondary School Teachers
Looks On Occupational Health And Safety Practices**

Arife TEKİN

Advisor: Prof. Dr. Serap GÖNCÜ

Department of Occupational Health and Safety

ABSTRACT

In order to create a safe and healthy school environment, it is necessary to identify the dangers that arise in schools, analyze the risks that may arise from these dangers, take precautions against these dangers, and prepare emergency plans for the risks that may occur. In addition, occupational health and safety practices and knowledge levels are essential, according to the results of systematic and scientific studies, to prevent situations that threaten human health for different reasons. There are a total of 15 districts in Adana, and Seyhan District is the most densely populated district of Adana province with a population of 795,012. Central districts constitute approximately 80% of the total population of Adana Province. Seyhan District also constitutes approximately 45% of the central districts. For this reason, this study was carried out in secondary schools in Adana Province's Seyhan District. According to the results of the survey, most of the teachers did not do any research on occupational health and safety, did not participate in any exercises, were insufficient in first aid and fire extinguisher use, had a lack of vital information about their students, emergency plans, and risk assessments, professional It has been determined that there are deficiencies in their awareness of their legal rights when faced with an illness or work accident, in the OHS training given in educational institutions, and that they think that accidents and therefore injuries may occur due to the lack of materials such as occupational health and safety warnings and warning signs in their schools. In addition, it has been observed that programs such as competitions and panels are not organized in most of the schools to spread the OHS culture; there is no near-miss box, gas detector, lightning rod, safety net in the stairwell, railings on the windows, cover, or child protection locks on the sockets. It is planned that this study will serve to raise awareness about occupational health and safety among school administrators and teachers.

Keywords: Occupational health and safety, Secondary School, Teacher

TEŞEKKÜR

Eğitimimde, akademik kariyerimde bilgi ve birikimleriyle bana katkı sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Serap G6ncü'ye saygı ve teŐekkürlerimi borç bilirim. Bu süreçte emeği geçen yanımda olan maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen biricik eŐim Fatih Tekin'e ve kardeŐi Yasemin Tekin'e teşekkür ederim. Manevi desteklerini esirgemeyen kızlarım Duru Tekin ve Deniz Tekin'e sevgilerimi sunarım. Tanıdığım ilk zamandan itibaren desteklerini ve dostluklarını esirgemeyen ve anket çalışmamda bana yardımcı olan tüm 6đretmen ve idareci arkadaşlarıma sevgi ve minnet duygularımı sunarım. Bu süreçte yanımda olan ve ismini sayamadığım herkese sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1.	Yıllara göre Adana nüfusu, nüfus yoğunluğu ve artış hızı.....	16
Çizelge 3.2.	Adana ili merkez ilçe ve diğer ilçelere ait 2022 yılı nüfus bilgileri	17
Çizelge 3.3.	Adana ili ilçelerinde 2022 yılına ait ortaokul sayıları	17
Çizelge 4.1.	Ankete Katılanların Yaş, Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Bilgileri	21
Çizelge 4.2.	Katılımcıların iş sağlığı güvenliği konularında bilgi durumlarına dair sorulara verdikleri cevaplar.....	22
Çizelge 4.3.	Katılımcıların İSG konusuyla ilgili araştırmaları hakkındaki sorulara verdiği cevaplar	25
Çizelge 4.4.	Katılımcıların ders içeriklerine İSG konularının konulmasına dair sorulara verdiği cevaplar.....	26
Çizelge 4.5.	Katılımcıların eğitim kurumlarındaki İSG ile alakalı eğitim ve bilgilendirme toplantılarına dair sorulara verdiği cevaplar	27
Çizelge 4.6.	Katılımcıların öğrencileri ile kendilerinin ve diğer öğretmenlerin İSG eğitimi ve İSG ile ilgili bilgi paylaşımı sorularına verdiği cevaplar	28
Çizelge 4.7.	Katılımcıların İSG eğitimi ve bu konudaki kurallara uymanın eğitimdeki verimliliği ve kaliteyi artırıp kazalara bağlı yaralanmaları azaltacağına dair görüşlerini belirttiği sorulara verdiği cevaplar.....	29
Çizelge 4.8.	Katılımcıların ilk yardım ve yangın söndürücü kullanımı konularına dair sorulara verdiği cevaplar.....	31
Çizelge 4.9.	Katılımcıların çalıştıkları okuldaki ilk işe girişte sağlık raporu istenmesi ve öğrencilerine ait kan grubu listesi sorularına verdiği cevaplar.....	32
Çizelge 4.10.	Katılımcıların çalıştıkları okuldaki risk değerlendirmesi ile karşılaşılabilecekleri tehlike ve riskler hakkındaki bilgi düzeylerine dair sorulara verdiği cevaplar	32
Çizelge 4.11.	Katılımcıların İSG levhaları ile acil çıkış,merdiven ve toplanma yerleri bilgi düzeylerine ve kazaların en çok nerelerde yaşandığına dair sorulara verdiği cevaplar	34
Çizelge 4.12.	Okul idarecilerinin okulda verilerin İSG eğitimine dair sorulara verdiği cevaplar	35
Çizelge 4.13.	Okul idarecilerinin okullarda İSG amaçlarına ulaşmak için yapılan çalışmalar ve faaliyetlere dair sorulara verdiği cevaplar	38
Çizelge 4.14.	Okul idarecilerinin İSG kanunu çerçevesinde okullarda yapılması gerekenler ve ramak kala kutusunun bulunup bulunmadığına dair sorulara verdiği cevaplar	40

Çizelge 4.15. Okul idarecilerinin okulda çalışma ortamı gözetim komisyonu, İSG ile ilgili basılı evrak ve dokümantasyon, İSG yıllık çalışma planı, İSG amaçlarının yönetimce düzenli aralıklarla kontrol edilip edilmediğiyle alakalı sorulara verdiği cevaplar	41
Çizelge 4.16. Okul idarecilerinin okulda İSG'yi iyileştirme süreçleri sürekli devam edip etmediği, yapılan toplantılarda İSG konularının işlenip işlenmediği, ortaya çıkan sorunlar ve güvensiz davranışlara karşı kararlı adımlar atılıp atılmadığı, yönetimin kazaları önlemede yeterli olup olmadığıyla alakalı sorulara verdiği cevaplar	42
Çizelge 4.17. Okul idarecilerinin okulda tahliye krokisi bulunması, acil durumlar ve doğal afetler için gerekenlerin yapılıp yapılmadığına dair sorularına verdiği cevaplar.....	43
Çizelge 4.18. Okul idarecilerinin okuldaki yangın algılama ve alarm sistemiyle yangın söndürücülerle alakalı sorulara verdiği cevaplar.....	45
Çizelge 4.19. Okul idarecilerinin okuldaki ilk yardım konusuna dair sorulara verdiği cevaplar	46
Çizelge 4.20. Okul idarecilerinin okulda bulunan temizlik personelinin İSG ile alakalı mevcut durumu ve kurallara uyup uymadığına dair sorulara verdiği cevaplar	47
Çizelge 4.21. Okul idarecilerinin okulun su analizi, tavan araları, elektrikli sistemleri ve kombi/klimanın kontrolünün yapılıp yapılmadığına dair sorulara verdiği cevaplar	48
Çizelge 4.22. Okul idarecilerinin okuldaki elektrikli aletlerin güvenliği, elektrik kaçaklarını önleyici tedbirler, elektrik panosu ve paratoner bulunup bulunmadığıyla alakalı sorulara verdiği cevaplar	49
Çizelge 4.23. Okul idarecilerinin okuldaki merdivenler, koridorlar ve ıslak zeminle alakalı sorulara verdiği cevaplar	50
Çizelge 4.24. Okul idarecilerinin okuldaki sınıf kapıları, dolaplar, pencereler, sıra, masa, sandalyeler, sınıf temizliği, açıktaki kablolar ve prizlerdeki koruma kilitleriyle alakalı sorulara verdiği cevaplar	51
Çizelge 4.25. Okul idarecilerinin okul bahçesinin İSG standartlarına göre düzenlenip düzenlenmediği ile ilgili sorulara verdiği cevaplar	53
Çizelge 4.26. Okul idarecilerinin okuldaki ergonomiyle alakalı sorulara verdiği cevaplar	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Adana ili ve ilçelerinin yerleşimi	15
Şekil 3.2. Adana ili aylara göre ortalama sıcaklık değişimi	16
Şekil 3.3. Adana ili ilçelerindeki ortaokul sayıları	18

SİMGELER VE KISALTMALAR

ÇSGB : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İSG : İş Sağlığı ve Güvenliği

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

OHS : Occupational Health and Safety (İş Sağlığı ve Güvenliği)

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

TANIMLAR

İlköğretim: 6-14 yaş arası çocukların eğitimi ve öğretimini içerir.

Ortaöğretim: İlkokuldan hemen sonraki dört yıllık genel, mesleki ve teknik eğitimin tümünü içerir.

Ortaokul: İlkokuldan mezun olduktan hemen sonraki 4 yıllık eğitim dönemini ifade eder.

Kaza: Yaralanmaya, sağlık sorunlarına veya ölüme yol açan durumlardır.

Öğretmen: Millî Eğitim Bakanlığı çatısında eğitim, öğretim ve idari işlerde görev alan öğretmenlik niteliklerine sahip personele denir.

Öğrenci: Öğrenmek amacıyla bir eğitim kurumunda öğrenim gören kişi.

Tehlike: Yaralanmaya, olumsuz sağlık koşullarına, okuldaki olumsuz fiziksel, sosyal ve psikolojik koşullara ve mülkün zarar görmesine neden olabilecek potansiyel olarak zararlı kaynaklardır.

Risk: Tehlikenin neden olabileceği olumsuz durum, yaralanma veya olası kayıptır.

Kabul Edilebilir Risk: Yasal zorunluluklar ve önleyici politikalar çerçevesinde, iş yerinde kayıp veya yaralanmaya neden olmayan risk düzeyi.

Risk değerlendirme: İşyerinde mevcut olabilecek veya dışarıdan gelebilecek tehlikelerin, bu tehlikelere yol açan faktörlerin ve tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek sınıflandırılması ve kontrol önlemleriyle karşılaştırılması için yapılması şart olan çalışmalardır.

Acil Durum: İhmal, dikkatsizlik, önlemsizlik, kasıtlı olaylar veya diğer nedenler kaynaklanan, afet sayılabilecek olaylardır.

Acil Durum Planları: Acil müdahale, arama, kurtarma ve ilk yardım operasyonları için yapılan ve bu operasyonlar için önceden görevlendirilen personelin belli olduğu planlardır.

İlk Yardım: Bir kaza veya hayati tehlike durumunda, tıbbi cihaz olmadan sahada mevcut araçları kullanarak hayat kurtarmak ve sağlık otoritelerinden yardım alınana kadar durumun kötüleşmesini önleyen ilaçsız müdahaledir.

Meslek Hastalığı: İşçilerin, iş yerinde yaptıkları işin niteliğine ve işin yarattığı koşulların etkisine bağlı olarak maruz kaldıkları, tekrarlayan, geçici veya kalıcı hastalıklardır.

1. GİRİŞ

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, yalnızca iş yerleri için değil okullar için de yeni maddeleri içeriyor. İşveren yerine okul müdürleri, çalışan ve hizmet veren yerine öğretmenler kanun ve yönetmeliklerindeki hususları yerine getirmekte mecburidir. İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının okullara yeni yükler getirmesi ve sağlığı koruma konularını ön plana çıkarması beklenmektedir. Okul yöneticileri, okulla ilgili etkinliklerin yapıldığı okul binalarında ve öğrencilerin okula gidip gelmelerinde meydana gelebilecek her türlü tehlike ve riske karşı öğrencilerin korunması ve güvenliğinin sağlanmasından sorumludur. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın getirdiği en büyük yenilik, kamu sektörü ve özel sektör ayrımı yapmaksızın, iş yerinin büyüklüğünden bağımsız olarak tüm sektörlerdeki tüm çalışanları kapsamasıdır. Ancak yasa tüm sektörlerdeki tüm işçileri kapsasa da, uygulama henüz bu noktaya ulaşamadı. Son kararnameye göre 1 Temmuz 2016 tarihinden itibaren mevcut hükümler çerçevesinde düşük riskli çalışan sayısı 50'den az olan kamu kurum, kuruluş ve iş yerlerine uzman ve doktor yerleştirilmeye başlamıştır. Okullardaki mevcut durumun araştırılması ve okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin iş yerinde sağlık ve güvenlik konusunda bilinçlendirilmesi okul kazalarının önlenmesine katkı sağlayacaktır.

Okul güvenliği, okul ortamını ve okulun çevresi ilgilendiren bir sorundur. Öğrenciler okulda güvenli, sağlıklı ve emniyetli bir ortamda, tehlikelerden uzak, düşüncelerini hür bir şekilde dile getirebilecekleri bir eğitim almak isterler. Güvenli bir okul, hem öğretmenlerin hem de velilerin arzu ettiği ve beklediği bir yerdir. Bu tür ortam ve ortamlar okul yöneticileri tarafından velilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin katılımıyla oluşturulabilir ve dikkatli planlama bu amaca ulaşılmasına yardımcı olabilir. Öğrenciler okulda, sınıf ortamında ve okul çıkışlarında pek çok tehlike ve riskle karşılaşmaktadırlar. Okul içinde potansiyel tehlikeler ve bu tehlikelerin neden olduğu riskler, istenmeyen kazalara ve yaralanmalara yol açar. Bu tür kazalar çocuklarda ciddi psikolojik problemlere yol açabilmektedir. Yani bir çocuk böyle bir kaza ya da yaralanma yaşarsa okula olan güvenini kaybedebilir ve aynı şeyi tekrar yaşayabileceğini düşünebilir. Bu sebeple hiçbirimiz okul çağındaki çocukların başına bu çeşit kazaların ve yaralanmaların gelmesini istemeyiz. Çoğu okul kazası ölümcüldür ve okulda, çevresinde ve sınıflarda en üst düzeyde güvenlik önlemleri alınarak riskin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi gerekir. Okuldaki kaza bilgileri toplanmalı ve kazanın nedeni araştırılmalıdır. Bu anlamda, okul yöneticileri tarafından risklerin nasıl tanınacağı, risklerden nasıl uzak durulacağı ve risklerden nasıl kaçınılacağı konusunda öğretmenler, öğrenciler ve okul personeli eğitilirse kazalar ve yaralanmalar önlenir.

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 50.000'den fazla eğitim kurumunda 5-18 yaş arası okulöncesi, ilk ve ortaokul, lise çağındaki yaklaşık 17 milyon öğrenci eğitim görüyor ve 800.000'e yakın öğretmen, yönetici ve personel çalışıyor. Bu okullar, eğitim hizmetlerinin konumu, bina yapısı, kat sayısı, atölyeler, laboratuvarlar, ulaşım, ısınma, servis, derslikler, yemekhane, kantinler,

okul bahçeleri, okul çevresindeki trafik, spor salonları gibi alanlarda büyük farklılıklar göstermektedir. Çok fazla sayıda okul iş sağlığı ve güvenliği açısından riskli yapılarda eğitim hizmeti vermektedir.

Bu kadar geniş ve çeşitliliğe sahip bir eğitim ortamında sağlık ve güvenlik riskleri ve alınacak tedbirler de aynı derecede çeşitlidir. Ancak öğrencilerin güvenli okullarda eğitim almaları, sağlık ve güvenlikle alakalı riskler konusunda bilgilenmeleri, doğru davranış kalıplarını benimseme becerileri konusunda eğitilmeleri geleceğimizin büyükleri olan çocuklarımızın bu eğitim ile iş hayatına girmeleri açısından çok önemlidir.

İş sağlığı ve güvenliği, insanları çalışma sırasında ortaya çıkabilecek tehlikelerden ve sağlıklarını bozabilecek unsurlardan korumayı ve çalışma ortamını iyileştirmeyi amaçlayan tüm güvenlik ve sağlık önlemlerini, sistematik ve bilimsel araştırmaları ifade eder.

İş sağlığı ve güvenliği alanında alınan tedbirleri uygulamak için eğitim ve bilinçlendirme çok önemlidir. Ancak ülkemizde eğitimin her kademesinde ve iş yerinde yeterli iş sağlığı ve güvenliği eğitiminden söz etmek mümkün değildir ve eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik elle tutulur, uzun vadeli ve uygulanabilir planlar yoktur. Çalışmalar, eğitimde iş sağlığı ve güvenliğinin yetersizliğini ve daha da geliştirilmesi gerektiğini vurgulamakta fakat bunu gerçekleştirmek için herhangi bir eylem planı veya yöntemi önermemektedir. Hâlbuki eğitim, sadece bir izleyici kitlesine bilgi gönderme sürecinden daha fazlasıdır; kasıtlı çaba isteyen etkileşimli bir süreçtir. İş sağlığı ve güvenliği gibi multidisipliner ve karmaşık bir konuda başarılı eğitim sistematik ve bilimsel bir yaklaşıma, her aşamanın planlanıp organize edilmesine, yeterli maddi kaynakların tahsis edilmesine, toplumsal aktörlerin etkin katılımına ve bunların başarılarına bağlı olduğu ifade edilmiştir (Ünalın, 2006; Güven, 2006; Avşar, 2006). Üniversiteler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, işçi ve işveren örgütleri ve meslek odaları bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği eğitim sorununu çözmek zorundadırlar (Sabuncu, 2006).

1.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Kavramsal Yönü

1.1.1. İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kavramı

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların her türlü sıhhatleri ve emniyetleriyle ilgilenen bir çalışma alanıdır. Çalışma ortamında çalışırken belirli nedenlerle ortaya çıkan tehlike ve risklerden çalışanların hem her türlü sıhhatleri hem de emniyetlerini korumaya yönelik planlı çalışmalardır. Gerekli önlemlerin alınmaması, insanların sağlığı ve güvenliği açısından risklere neden olabilir. Riskleri önceliklendirmek ve sıralamak, iş yeri sağlığı ve güvenliğini sağlamak için kritik öneme sahiptir. Çalışma ortamındaki makine ve aletlerin oluşturduğu riskler, çalışanların sağlığının bozulmasına yol açabilmekte ve bu durum, tehlikeli bir ortamda olduklarını bilmeleri nedeniyle önemli ruhsal problemlere neden olabilmektedir.

Çalışma ortamı tehlikelerinden kaynaklanan riskleri yönetmek, tehlike ve risklerden arındırılmış çalışma ortamları oluşturmak veya riskleri en düşük seviyeye çekmek çalışanlar için olumlu bir gelişmedir (Gümüş, 2016).

1.1.2. Güvenlik Kültürü Kavramı

Güvenlik kültürü farklı kaynaklarda farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlara bakıldığında önleme, korunma, maruz kalma, değişim, farkındalık, inançlar, değerler ve tutumlar gibi kavramların ortak olduğu göze çarpmaktadır. Bu kavramlardan hareketle güvenlik kültürü, işyerlerinin bütün kademesindeki çalışanların maruz kalma, tedbir, güvenlik gibi konulara ilişkin geliştirdikleri ortak davranışlar, alışkanlıklar, inançlar, fikirler ve paylaşımların bütünü olarak tanımlanabilir. Güvenlik kültürü tüm iş yerini kapsar ve farklı düzeylerde olsa bile iş yeri içindeki herkes tarafından idrak edilir. Bu algının kabul edilebilir bir seviyeye çıkartılabilmesi için her kademedeki çalışanların güvenlik kültürüne yaklaştırılabilmesi iş kazalarının engellenmesinde kritik bir faktördür (Aközel, 2013). Her bireyde güvenlik kültürü oluşturma çabaları aile eğitimi ile başlamalı, eğitim ve öğretim yaşamı süresince devam ettirilmelidir ve işverenler tarafından verilen eğitimlerle en yüksek mertebeye çıkarılmalıdır. Bu gerekçe ile yurdumuzda güvenlik kültürünün kazandırılmasında aileye olduğu kadar eğitim sistemine de birçok görev düşmektedir. Kişisel güvenlik kültürü yaratmaya ve tanımaya yönelik programlar hem ilk ve ortaöğretimde hem de yükseköğretim ve mesleki eğitim sürecinde uygulanmalıdır. Yakın zamanda uluslararası ve ulusal düzeyde güvenlik kültürü üzerine yapılan araştırmalar ve bu temanın çalışma hayatının pek çok alanında yer etmiş olması, güvenlik kültürünün hem topluma hem de çalışma hayatıyla tam anlamıyla bütünleşeceği konusunda gelecek için önemli bir gelişme olarak görülebilir (Aközel, 2013).

1.1.3. İş Güvenliği Kültürü

İş güvenliği kültürü, tüm çalışanların sağlık ve güvenlik alanında tepeden tırnağa düşündüklerini, hissettiklerini ve bunu davranışlarında nasıl gösterdiklerini ifade eden bir kavramdır. İşyerinde bir veya birkaç çalışanın sağlık ve güvenlik davranışı kültürel bir gösterge değildir. İş güvenliği kültürünü bir örgüt içindeki tüm çalışanlar belirler. Çalışanların çoğunluğu iş yerinde güvenli bir şekilde davranıyorsa, bir iş yerinde iş güvenliği kültürü vardır denilebilir. İş sağlığı ve güvenliği kültürümüz üç kritere göre denetlenmektedir:

- Psikolojik temel
- Davranışsal temel
- Yapısal temel

Psikolojik temel; çalışanların sağlık ve güvenlikle ilgili düşünce ve duygularını ele alır. Davranışsal temelde, insanların günlük güvenlikle ilgili aktiviteleri ve işverenlerin iş yerinde davranış ve güvenliği desteklemesi dikkate alınır. Yapısal temel; iş yerlerinin iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemini içerir. Bu üç temel temanın her biri diğerini etkilemektedir. Bir organizasyonun iş sağlığı ve güvenliği performansı ile iş güvenliği kültürü arasında güçlü bir bağ vardır. Bir organizasyonda:

- Kazaların sıklığı ve şiddeti (yıldan yıla değişim)
  - Benzer işi yapan ulusal ve uluslararası kuruluşlardaki kaza oranlarının karşılaştırılması
  - Kontrol göstergeleri (kanuni kontroller, olağan kontroller)
  - Yönetimsel ve cezai müeyyideler
  - Çalışma şartları ile ilgili şikayetler
- iş sağlığı ve güvenliği performans belirtisi olarak tanımlanmaktadır (Gümüş, 2016).

Türkiye'de iş kazalarına ilişkin istatistikî bilgiler çok az güvenilirdir. Kurumsal özellikli şirketler hariç, iş kazası endeksi büyük oranda çarpıtılmıştır. Ayrıca yurdumuzda çok büyük oranda kayıtlara geçmeyen çalışan bulunmaktadır. Çoğu iş yeri, yeterli sayıda denetleyici olmadığı için teftiş edilmiyor. İşsizlik oranının %9,5 olduğu yurdumuzda (TÜİK,2023,Mayıs), çalışanların sağlık ve güvenlik açısından olumsuz çalışma koşullarından yakınmaları beklenmez. Bu sebeple iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının işe başladıkları andan itibaren üst düzey performans belirtilerini yakalamaları mümkün olmayabilir. Anketler yapıp değerlendirilerek iş sağlığı ve güvenlik kültürü düzeyi belirlenebilir (Kumral, 2014).

1.2. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

1.2.1. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmaları

Eğitim kurumlarında uygulanan iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının kanuni desteği 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası ve bu kanunlarla ilişkili yönetmeliklerdir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) 6331 sayılı Kanunu kapsamındaki genelgesi eğitim kurumunda risk değerlendirmelerinin yapılması, eğitim kurumları ve ortamlarında gerekli tüm sağlık ve güvenlik tedbirlerinin alınması ve eğitim kurumlarının fiziki açıdan öğrenciler için emniyetli duruma dönüştürülmesi zorunluluğunu söylemektedir. Eğitim kurumlarında bu yükümlülük Millî Eğitim Bakanlığı'nın yerine eğitim kurum yöneticilerine ve öğretmenlere aittir. 2014/16 sayılı Genelge'nin yayımlanmasıyla eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamasına başlandı. Öğrenci kazalarını önlemek, daha sağlıklı ve emniyetli bir eğitim ortamında eğitim görmelerini sağlamak için gerekli tüm koruyucu ve önleyici tedbirler alınması gerekmektedir. Öğrenciler ve tüm personel arasında iş sağlığı ve güvenliği bilinci ve kültürü oluşturmak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ilgili sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ile gönüllü olarak çalışacak ve seminer, panel ve

konferans vermeleri sağlanacaktır. Bu Genelge, öğrenci, öğretmen, yönetici ve diğer personelin sağlık ve güvenliğini korumaya yönelik tüm uygulama ve tedbirlerin gecikmeksizin en kısa zamanda hayata geçirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Genelge No. 2014/16, 2014).

2018/10 sayılı Genelge okullardaki güvenlik önlemlerine ilişkin bir genelgedir. Amacı, öğrencilerin eğitim kurumunda sağlıklı ve emniyetli bir eğitim ortamında eğitim almaları için gerekli koruyucu ve engelleyici tedbirleri almak ve okula ulaşım süresince oluşabilecek her türlü kaza ve riskine engel olmaktır. Öğrencilerimizi korumak için her türlü koruyucu ve engelleyici tedbiri en kısa sürede almak esastır. Eğitim kurumunda fiziki güvenlik tedbirlerinin yanında akran zorbalığı ve her türlü zorbalık, şiddet ve öğrenciler arasında çıkan çatışmalar öğrencilerin ruh ve sosyal sağlığını olumsuz etkilediği için engellenmesi gereken konular arasındadır (2018/10 Sayılı Genelge, 2018).

Cumhurbaşkanlığının eğitim kurumlarını güvende tutmaya yönelik 100 Günlük Eylem Planındaki güvenlik tedbirleri, eğitim kurumları Kent Güvenlik Yönetim Sistemine entegre ederek daha emniyetli hale getirmeyi hedeflemektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan eylem planına göre güvenlik problemi bulunan eğitim kurumlarından başlamak üzere her eğitim kurumuna en az bir polis memuru atanmasına karar verildi (İşte MEB'in, 100 Günlük Eylem Planı, 2018). Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile eğitim kurumlarında alınacak sağlık ve güvenlik tedbirlerine ilişkin geliştirilen protokol ile "Güvenli Okullar Güvenli Gelecek" projesi 12 Eylül 2018 tarihinde imzalanmıştır. Eğitim kurumlarının güvenliğinin sağlanması için güvenlik problemi olan eğitim kurumlarına öncelik verilerek şartıyla periyodik denetimler yapılmasına kararlaştırıldı. Eğitim kurumu ve eğitim ortamının kamera sistemi ile izlenmesi, eğitim kurumu güvenliğini sağlamakta ve beklenmedik bir durum sırasında hemen müdahale imkânı sağlamaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından atanan personel tarafından eğitim kurumunun ve eğitim ortamlarının daha temiz hale getirilmesi için gerekli önlemler alınacaktır (Güvenli Okul Güvenli Gelecek Projesi, 2018).

Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında İş Sağlığı ve Güvenliğinin Eğitime Entegrasyonu Protokolü'nün imzalanması ile iş sağlığı ve güvenliğini eğitimle iç içe geçirirken aslında derslerin içine, okul içi süreçlere ve bütün eğitim-öğretimin tüm boyutlarıyla bütünleştirmek hedeflenmiştir. Bu protokol, iş sağlığı ve güvenliği kavram ve kurallarının okulöncesi dönemden başlayarak her düzeydeki eğitim faaliyetlerine dahil edilmesini amaçlamaktadır. Çocuklara sağlığının ve güvenliğinin her şeyden önce geldiği konusunda bilinçlendirme yapmak ve farkındalık yaratmak çok önemlidir. Eğitim ortamlarını, sınıfları ve eğitim kurumlarını daha sağlıklı ve güvenli hale getirmeyi, ulusal ve uluslararası düzeydeki standartları yakalamak amaçlanmaktadır. Eğitim kurumları, iş güvenliği kültürünün teşvik edilmesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamaktadır ("İş Sağlığı ve Güvenliği Müfredatı Giriş," 2019).

1.2.2. Okullarda Meydana Gelen Kaza Örnekleri

- İstanbul'da Maltepe Dumlupınar İlköğretim Okulu'nda 6 yaşındaki Efe Boz banyoda üzerine lavabo düşmesi sonucu hayatını kaybetti. Kazaya sebebiyet veren lavabonun okulöncesi çocuklarına uygun sağlamlıkta ve büyüklükte yapılmamış olması, lavabonun düşme riski göz önüne alınarak demir korumalı veya ayaklı yapılmaması, yalnızca iki-üç vida ile duvara tutturulmuş olması, söz konusu lavabo ile ilgili gerekli bakım-onarım ve iyileştirmenin yapılmaması, kazalara sebebiyet verecek malzemenin güvensiz olması nedeniyle ölümlü bir kaza meydana geldi (Gürcanlı, 2013).
  - Uşak'da öğrenim gördüğü okulun bahçesindeki foseptik çukuruna düşen 9 yaşındaki bir çocuk boğularak can verdi. (Gürcanlı, 2013).
  - 17 yaşındaki Anıl Erdem, İzmir'deki okulunun yaya kapısının kilitli olması nedeniyle araç giriş kapısının arasında kalarak can verdi. (Gürcanlı, 2013).
  - İzmir'de okuduğu okulun kapısının üzerine düşmesi sebebiyle Mehmet Yavuz 4 yaşında hayatını kaybetti. (Gürcanlı, 2013).
  - Bitlis'de okulundaki yangın tatbikatında hayatını kaybeden 17 yaşındaki Onur da okul kazasında hayatını kaybeden öğrenciler arasında yer almaktadır. (Gürcanlı, 2013).
  - Sivas'ta bir ortaokul öğrencisi 12 yaşındaki bir çocuğun koluna sınıf kapısının kolu saplandı. (Gürcanlı, 2013).
  - Çorum'da bir ortaokulda sınıfın demir kolu 11 yaşındaki bir çocuğun koluna saplandı. Öğrenci kapı kolu ile hastaneye kaldırıldı. (Gürcanlı, 2013).
  - İnegöl İshakpaşa İlkokulu'nda tuvalette elini yıkayan A.İ.'nin üzerine kalorifer peteği düştü. Öğrencinin sağ bacağı kırıldı. (Gürcanlı, 2013).
  - Yapımı tamamlanarak eğitime başladığı belirtilen Trabzon'da bir ortaokulda üzerine 200 kilo ağırlığındaki çelik kapının düşmesi sonucu 5 yaşındaki Resul Demir ağır yaralandı (Gürcanlı, 2013).
- Okuldaki kazalar sadece öğrencilerle sınırlı değildir.
- Diyarbakır'ın bir köyündeki bir okulun çatısına halı yıkamaya giden (aynı zamanda bu okuldaki bir öğrencinin annesi) bir kadın damdan düşerek kalçasını kırdı. Bu ağır kaza nedeniyle okul yöneticilerine milyonlarca TL'lik tazminat davası açtı. (Gündüz, 2013).
  - Bir okuldaki temizlik personeli öğrenci tuvaletlerini daha etkili temizlemek için tuz ruhu (Kezzap) ile çamaşır suyunu karıştırırken oluşan klor gazı temizlik personelini zehirledi (Gündüz, 2013).

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Yılmaz (2009), iş sağlığı ve güvenliğinde okul eğitiminin önemi:modern örnekler ışığında iş sağlığı ve güvenliği lisans eğitiminin ülkemizde uygulanabilirliği isimli çalışmasıyla; iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili önemli konu iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin eğitimidir. Uzmanlık sistemimiz hâlâ tam bir karmaşa içinde. Yönetmelikte sınırlı bir yaklaşım benimsenmekte ve belgelendirme için gerekli olan teorik ve uygulamalı eğitim çok kısa tutulmaktadır. Eğitimsiz ve tecrübesiz yeni mezun öğrencilerin, iş sağlığı ve güvenliği gibi tam eğitilmiş ve deneyimli olmanın mutlaka gerekli olduğu multidisipliner bir alana kazandırılmasının uygun bir düzenleme olduğu söylenemez. Öte yandan uzmanlaşma sisteminde yaşanan sorunlar ve iş sağlığı ve güvenliğinin eğitime bağımlılığı, gelişmiş ülkelerde örneklerini gördüğümüz iş sağlığı ve güvenliği konusunda üniversite programlarına olan ihtiyacı net bir şekilde göstermekte olduğunu dile getirmiştir.

Alabaz (2012), okul ve kurumlarımız için İSG rehberi isimli çalışması ile; Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında; "Toplumun bütün kesimlerine insana yakışır iş imkanları sunulduğu, iş gücünün niteliğinin artırılıp etkin bir şekilde kullanıldığı, sosyal cinsiyet eşitliği ile iş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirildiği ve güvenceli yaklaşımının benimsendiği bir iş gücü piyasasının oluşturulması ana hedefdir." denilmektedir. Bu hedef, son zamanlarda pratiğe dökülen, bilhassa gelişmiş ülkelerin uyguladığı iş sağlığı ve güvenliği siyaseti, çalışanların da düşüncelerini hesaba katarak tüm alakalı tarafları birleştiren, risk engelleme kültürünün oluşumunu, meydana gelebilecek risklerin evvel tahmin edilerek denetim altına alınmasını esas alan, önleyici bakış açılarını dayandırmaktadır. Çok önemli bir öteki husus da, öğrenim ve korunma kültürünün, iş hayatında nitelik ve verimliliğin artırılması ve sürdürülmesinde en temel faktör olduğu, bu yüzden küçük yaşlardan itibaren iş sağlığı ve güvenliği hususunda öğrenim ve hassasiyetin yükseltilmesi ihtiyacıdır. 18-24 yaş arasındaki gençlerin iş kazası yapma riski normalden 1,4 kat daha fazladır. Çocuk ve gençlerimizin çalışma hayatına atılmadan önce çalışma hayatının riskleri konusunda bilgilencilmeleri ve iş sağlığı ve güvenliği mesleğinde uygun davranış kalıplarına sahip olmaları için beceri eğitimlerinin büyük önem taşıdığı söylenmektedir.

Polat (2012), okullarda sağlık ve güvenlik çalışmaları adlı çalışmasıyla; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik okullar da dahil olmak üzere tüm okullarda iş yerinde sağlık ve güvenlik kültürel farkındalığına zemin oluşturmayı amaçlamıştır. Risklerin ortadan kaldırılması veya azaltılması, tüm önlemlere rağmen olası bir kaza durumunda ilk müdahalenin yapılabilmesi için gerekli ilk yardım altyapısının oluşturulması, idareci, öğretmen ve çocukların sağlık ve güvenlik bilinci geliştirmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında 02.Ocak.2009 tarihinde 2 yıl süreli bir iş birliği protokolü imzalanmıştır. Bu kapsamda, Bakanlığımız İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yöneticileri,mesleki atölye ve kurslar öğretmen ve öğrencileri iş sağlığı ve güvenliği (İSG) farkındalığını artırmaya yönelik eğitim programları düzenlemiş ve Millî Eğitim Bakanlığı

tarafından düzenlenen programlara katkıda bulunmuştur. Teknik eğitim okulları için millî eğitim iş sağlığı ve güvenliği rehberi hazırlanmıştır. Büyüyen bu ortaklığın nihai amacının, söz konusu kılavuz belgeyi güncelleme ve uygulama için ülke çapındaki tüm okullara ulaştırmak olduğu söylenmektedir.

Korkmaz (2015), eğitim kurumları iş sağlığı ve güvenliği rehberi başlıklı çalışmasıyla; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 50.000'den fazla eğitim kurumunda okulöncesi, temel eğitim ve orta öğretim çağında bulunan 05-18 yaş arası 17 milyon civarında öğrenci öğrenim görmekte, 800 bin civarında öğretmen, idareci ve personel çalışmaktadır. Çok büyük ve çeşitliliğe sahip olan Millî Eğitim Topluluğu, temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve uygulamasına ilişkin araştırmaları yürütecektir. Bu çerçevede Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında 2 Ocak 2009 tarihinde 2 yıllık iş birliği protokolü imzalanmış. Bu protokol ile öğrenciler arasında okula başlamalarından itibaren iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşturulması amaçlanmaktadır. İlk ve orta dereceli okullarımızda personel sayıları dikkate alınarak iş sağlığı ve güvenliği kurulları kurulacak veya ilde kurulan İSG birimine temsilci gönderilecek. Hedefinin, risk değerlendirmesi ve riski kaynağında ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalarla sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı oluşturmak olduğu dile getirilmektedir.

Balcı (2016), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliğinin araştırılması: İstanbul-Zeytinburnu ilçesi adlı çalışmasıyla; ortaokullarda güvenlik problemi oluşturan etkenleri belirleyerek emniyetli bir eğitim öğretim ortamı sunmak amaçlanmaktadır. Bu çalışmada iş sağlığı ve güvenliği ilk olarak genel manada ve ortaokullarda incelenmiştir. İkinci olarak, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önceki düzenlemeler ve araştırmalar gözden geçirilmiştir. Çalışma kapsamında İstanbul'un Zeytinburnu ilçesinde bulunan dört ortaokul seçilerek bu okullarda görev yapan öğretmenlere anket uygulanmıştır. T-testi ve varyans analizi, öğretmenlerin görüşlerinin demografik özelliklere ve çalışma bilgilerine dayalı olarak değişip değişmediğini incelenmiştir. Araştırma neticesinde okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda boşluklar olduğu gösterilmektedir.

Bülbül (2016), iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının okullar açısından incelenmesi başlıklı çalışmasıyla; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun okullara getirdiği kanuni yükümlülükleri incelemek hedeflenmektedir. Ayrıca, Kanunun Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) politika belgeleri, denetim araştırmaları ve okulla ilgili mevzuat üzerindeki etkisi de incelendi ve tartışıldı. Sonuçlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından zamanında ve eksiksiz olarak başlatılmadığını; kanundan kaynaklanan sebeplerle okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda belirsizlikler ve boşluklar olabileceğini, 6331 sayılı kanunun politika belgelerini ve Millî Eğitim Bakanlığı Kanunu'nu yeterince etkilemediğini bildirmektedir.

Gümüş (2016), okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi adlı çalışması ile, ülkemizde okullardaki öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli bilgiye sahip olması, öğrencileri için iş sağlığı ve güvenliğinin önemini vurgulaması ve aynı zamanda okullardaki zafiyetleri tespit edip ortadan

kaldırmak için gerekli adımları atması umulmaktadır. Bu beklentiler ışığında yapılan çalışmalar, ülkemize nitelikli insangücü yetiştirmede büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple Büyükçekmece, Beylikdüzü ve Esenyurt'daki 8 eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlere anket uygulanmış ve sonuçları analiz edilmiştir. Bu ankette iş yerinde sağlık ve güvenlik konusunda ise iş sağlığı ve güvenliği penceresinden okullardaki faaliyetleri ve öğretmenlerin konu ile ilgili bilgilerini ve iş yerindeki hayata bakışlarını incelediğini bildirmektedir. Öğretmenlerin bilgiye erişimleri ile görev yaptıkları eğitim kurumlarındaki iş sağlığı ve güvenliği eksiklikleri araştırılmıştır. Anket 26 sorudan oluşmakta ve 150 öğretmen ile gerçekleştirildiğini belirtilmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda; “6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hakkında öğretmenlerimizin “kısmen” bilgisi olduğu; eğitim hayatları boyunca iş sağlığı ve güvenliği hakkında çoğu öğretmenin bilgilendirilmediği; çalıştıkları eğitim kurumunda uzman kişiler tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapılmadığı, genel sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen, öğretmenlerimizin büyük bir kısmının iş sağlığı güvenliği konuları ile ilgili, öğrencileriyle bilgi paylaşımı yapmaya çalıştıkları anlaşıldığı gibi, öğrencilere iş sağlığı ve güvenliğini anlatan bilgilerin verilmesinin, gerekli uygulamaların yapılmasının, bu konudaki bilincin artırılmasında “kısmen yeterli” olabileceğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Kilitci (2018), mesleki ve teknik eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin yönetici görüşleri adlı bu çalışmasıyla; mesleki teknik liselerinde çalışan okul yöneticilerinin (müdür, müdür başmuavini, müdür muavini) İSG uygulamasıyla alakalı bakış açılarının incelenmesi hedeflenmiştir. Kütahya il ve ilçelerinde bulunan teknik ve mesleki eğitim kurumlarında görev yapan eğitim yöneticilerinin İSG uygulamalarına ilişkin bakış açılarının anlaşılması amacıyla yapılmıştır. Verilen yanıtlar ışığında okul yöneticilerinin; iş sağlığı ve güvenliğine dair verilen eğitimlerinin yetersiz olduğu, okullarda kurulan İSG ile alakalı kurulların pasif olduğunu, MEB çatısı altındaki İSG uzmanlarının sayı olarak yetersiz olduğunu, mesleki ve teknik liselerinin İSG açısından öteki okullardan daha çok risk taşıdığını ve önemli olduğunu, okulların İSG ile alakalı ayrı bir mali kaynağının olması gerektiğini, yasal haklarını yetersiz bildiğini, koordinatör teknik öğretmenlerin İSG konusunda mutlaka daha yeterli olmaları gerektiğini, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndan yeteri kadar haberdar olmadıklarını, görev yaptıkları okulun depreme dayanıklı bulunduğunu, İSG açısından fiziki alt yapısının yetersiz bulunduğunu ama uyarıcı levhaların, acil çıkış kapılarının ve kişisel koruyucu donanımların yeterli bulunduğunu, İSG mevzusundaki sorumluluktan ötürü öğretmenliğin yöneticilikten daha huzurlu bulunduğunu ve bu sebeple kısmen öğretmenliğe dönmeyi düşündüklerini, çalışmış oldukları kurumlardan da kısmen mutlu olduklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik lise idarecilerinin İSG uygulamalarına ait bakış açıları cinsiyet, yönetsel görev, branş ve tahsil durumu değişkenlerine bakılırsa önemli değişkenlik göstermezken mesleki kıdem ve çalışılan yıla bakılırsa önemli, olumlu yönde ve düşük seviyeli bir ilişki gösterdiği söylenebilir.

Öz (2019), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerine sosyolojik bir inceleme: Diyarbakır örneği başlıklı çalışmasıyla; eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunu Diyarbakır örneğinden hareketle incelemiştir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği, öğrenci kazaları ve öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tutum ve davranışları incelenmiştir. Diyarbakır'da ortaokul öğrencilerine anket uygulanmıştır. Edilen neticeler okullarda uygulanan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin yeterli olmadığını bildirmektedir. Okullar ve okulların etrafı çocuklar için tüm koruyucu tedbirlerin alındığı emniyetli ortamlar olmalıdır. Çocuklar kaza ve güvenlik kavramlarını bilmemektedir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği için gerekli materyal bulunmamakta ve öğrenciler bunun ne anlama geldiğini bilmemektedir. İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı yükseltilmeli ve güvenlik kültürü oluşturulmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin önemi gözden kaçmıştır. İş sağlığı ve güvenliğinin bir okul dersi olarak müfredata alınması gerektiği önemle belirtilmiştir.

Sevda (2019), okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar konulu çalışmasıyla; okul ortamındaki potansiyel olarak tehlikeli durumlar ve okul müdürleri ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olası sorunlar hakkında bir anket geliştirilmiştir. Araştırma, Çankırı ve Kastamonu il merkezleri ile ilçelerinde ilkök, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan 319 okul yöneticisi ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, çoğu okulda yangın algılama ve ihbar sisteminin bulunmadığını, merdivenlerde güvenlik ağının bulunmadığını, prizler için çocuk güvenlik kilitlerinin bulunmadığını, pencerelerin yarı açık konumda yerleştirilmediğini, içme suyu analizlerinin ve periyodik denetimlerin yapıldığını göstermektedir. Okulların makine ve elektrik tesisatı için düzenli kontrollerinin yapmadığını göstermektedir. Ayrıca okul müdürlerinin bilgisayar işletim sistemi düzeyinde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamasında çeşitli iş sağlığı ve güvenliği sorunları yaşadıkları bildirilmektedir.

Tokpınar (2019), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğinin incelenmesi adlı çalışmasıyla yasa ve yönetmeliklere istinaden okullardaki (ilk-orta ve dengi okulları) İSG çalışmalarının değerlendirilmesi ve işverenin sorumlu olduğu görevleri ile iş güvenliği uzmanının sorumlulukları incelenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan İSG okul yönergeleri kullanılarak iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları yapılmıştır. Yükümlülük okul müdürüne, idarecilere ve öğretmenlere aittir. Okul ortamındaki tüm tehlikeler belirlenmeli ve tehlike oluşmadan önlem alınabilmesi için çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır. Okulda olası risklerden kaçınmak için tüm okullarda önceden risk değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Acil eylem planları, koruma ve tahliye gibi hallerde öğrencilerin nasıl davranacakları konusunda türlü eğitimler verilmelidir. Yöneticiler, personel ve öğrenciler doğal afetler konusunda periyodik olarak pratik yapmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın izni ile okullara belirli aralıklarla depreme dayanıklılık testi yaptırılmalıdır. Çocuklara doğal afet durumunda nasıl davranacakları yaş gruplarına göre ilgilerini çekecek şekilde öğretilmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın atadığı bir yetkili, okullarda yönetici ve

öğretmenler tarafından yürütülen çalışmaları, riskli durumları değerlendirmesi gerektiği dile getirilmektedir.

Türüdü (2019), öğretmenlerin iş güvenliği kültürü ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişki isimli araştırmasıyla liselerde iş sağlığı ve güvenliği kültürü ile öğretmenlerin okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma evreni, İstanbul ilindeki devlet liselerinde çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır. Örnekleme 5 ilçedeki 27 lisede çalışan 382 öğretmen bulunmaktadır. Sonuçlar öğretmenlerin okula yönelik tutum ölçeği puanlarının diğer değişkenlerle olan ilişkisine bakıldığında cinsiyet, çalışılan okul türü, branş ile arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür. Ancak okula yönelik tutum ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan tamamlayıcı analizler neticesinde ise 1-6 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerle 7-15 yıllık öğretmenler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmazken 1-6 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerle 16-25 yıllık kıdem arasında 1-6 yıllık kıdeme sahip öğretmenler lehine; 7-15 yıllık öğretmenlerle 16-25 yıllık öğretmenler arasında ise 7-15 yıllık öğretmenler lehine anlamlı fark bulunduğunu belirtilmiştir.

Uzun (2019), mesleki ve teknik okullarda iş sağlığı ve güvenliği bilinci başlıklı çalışmasıyla, mesleki ve teknik okul öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki beklentilerini ve verdikleri eğitim ile iş sağlığı ve güvenliği farkındalıklarını belirlemeyi hedeflemiştir. Bu amaçla ülkemiz genelinde mesleki ve teknik okulların yapı taşları olan öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine internet üzerinden uygulama yapılmıştır. Ankette 20 maddeden oluşan bir çalışma uygulanmış ve teknik analize göre değerlendirme yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre;okullarda iş sağlığı ve güvenliğinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda uzmanlık eğitimi almış kişilere emanet edilmesi gerektiği, meslekî ve teknik okullardaki eğitim ve öğretim programında yapılacak değişikliklerin mesleğe yeni başlayan bireyler ve işçi sağlığı ve güvenliği penceresinden daha başarılı olacağı kanaatine varılmıştır.

Bakan (2020), ortaöğretim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği kültürünün değerlendirilmesi: Eyyübiye ilçesi örneği adlı araştırmasıyla; liselerde iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğini uygulamak, okulun yeterliliğini ve verimliliğini artırmak, öğrenci ve öğretmenlerin daha sağlıklı ve düzenli bir ortamda eğitim ve öğretim deneyimi yaşamalarını desteklemek hedeflenmektedir. Çalışma sonucunda, uygulama alanlarında iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhalarının bulunduğu, uygulama/laboratuvar derslerinde cihaz kullanılırken güvenlik önlemlerinin tercih edildiği ve uygulama dersliklerinde kullanılan kişisel koruyucu donanımların farklılaştırılabileceği anlaşılmıştır. Öte yandan, öğrencilerin okulda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının görece yetersiz olduğu görüşündedir. Ayrıca öğrencilerin %73'ü iş sağlığı ve güvenliği kurallarını gerekli ve yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. İş kazası, yangın vb. gibi konularda öğrencilerin %39,9'u okullarında uygulama yapılmadığını, yapıldıysa bile uygulama ilgili bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Ülkemizde ve dünyada iş kazaları ve meslek hastalıklarına bağlı ölümler, yaralanmalar ve kalıcı hastalıklara ilişkin ayrıntılı bilgiye öğrencilerin sadece

%33'ünün sahip olduğu tespit edilmiştir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması için okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin güvenli okul uygulamalardan haberdar olmaları gerekmektedir. Bu nedenle belirli gün ve haftalarda bu konuyla ilgili etkinlikler yapılması gerektiğini, okul yöneticilerinin fiziki çevre ile ilgili tedbirler alması gerektiğini, güvenlik konusunda programa yer verilmesi gerektiğini, okulda iş sağlığı ve güvenliğinin gündem olması gerektiğini ve öğrencilerin de bu konuda eğitim faaliyetleri ile bilgilendirilmeleri önerilmektedir.

Özay ve ark. (2020), okul sağlığı uygulamalarının iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirilmesi adlı araştırmasıyla; okul sağlığı etkinliği kapsamında amacının tehlikeli sağlık durumları, alkol ve uyuşturucu kullanımı, hareketsizlik, istenmeyen kazalar ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları önlemek olduğunu söylemektedir. Okul sağlığı uygulamaları ile iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları çerçevesinde güvenli okul modeli oluşturmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında okul sağlığı uygulamalarının iş sağlığı ve güvenliği çerçevesinde teorik olarak değerlendirildiği ve bu konuda önerilerde bulunduğu bildirildi.

Türkoğlu ve Balkan (2020), öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesine yönelik bir alan araştırması adlı çalışmasıyla; Kırklareli il merkezindeki 11 temel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi seviyeleri incelemiştir. 150 öğretmenden oluşan bir anketten elde edilen veriler, uygun istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edildi. Anket neticesine göre, öğretmenlerin sağlık ve güvenlik işaretleri, ilk yardım bilgisi, kaza sonucu oluşan yaralanmalarda davranış gibi konularda iş sağlığı ve güvenliği bilgilerinde eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın okul yöneticileri ve öğretmenlerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık yaratmasına fayda sağlayabileceği öne sürülmüştür.

Ustaoglu (2020), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği üzerine bir çalışma başlıklı araştırmasıyla; eğitim kurumlarında kaza sayılarını azaltmak için eğitim kurumlarının tehlike sınıf düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. Bu amaca yönelik olarak Ankara'da ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim olmak üzere 3 farklı eğitim kurumunda saha çalışmaları yapılmıştır. Söz konusu kuruluşlardaki tehlikeler ve riskler belirlenmiş ve Fine Kinney yöntemi kullanılarak risk değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda okulların daha emniyetli ortamlar haline gelmesi için gerekli önleyici ve yönetsel faaliyetlerin önerildiği gösterilmiştir.

Yivli ve Kuzucuoğlu (2020), İstanbul, Zeytinburnu ve Fatih ilçelerindeki anaokullarında çalışan öğretmenlerde, iş sağlığı ve güvenliği alanında farkındalık oluşturma uygulamaları adlı çalışmasıyla; Türkiye'de anaokullarında görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algılarını gözlemlemek ve analiz etmek amaçlanmaktadır. Bu ilçelerdeki 26 anaokulda görev yapan 120 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, çoğu öğretmenin risk değerlendirmesi kavramına aşina olmadığını göstermektedir. Çoğu devlet okulunda risk değerlendirmesi bulunmamakla birlikte, çoğu özel okulda vardır. Araştırma sonuçlarına ek olarak, araştırmanın yürütüldüğü okullarda yüksek, orta ve düşük riskler, düzeltici ve engelleyici tedbirler ile uygulama

tedbirlerinin belirlenmesi için ortak risk değerlendirmesi yapıldığı dile getirilmektedir.

Ergül ve ark. (2021), Çanakkale ilinde bulunan ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş güvenliği bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi adlı çalışmasıyla; Çanakkale ilindeki liselerde çalışan öğretmenlerin iş güvenliği farkındalık seviyeleri, farklı demografik özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmada nicel araştırma tekniklerinden biri olan kaynak taraması kullanılarak yeni bir ölçek hazırlanmış ve bu ölçek anket tekniği ile birlikte katılımcılara sunulmuştur. Anket verileri SPSS 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiş ve erkek öğretmenlerde iş sağlığı ve güvenliği bilgilerinin kadın öğretmenlere nazaran daha fazla olduğu saptanmıştır. Ayrıca rapora göre, bir öğretmenin görev yaptığı yıl arttıkça iş sağlığı ve güvenliği farkındalık düzeyinin de arttığı belirtilmiştir.

Göl (2021), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yöneticilerin yaklaşımları, çalışma yöntemleri ve pandemi sürecinde uygulamaların incelenmesi, İzmir örneği başlıklı çalışmasıyla; İzmir'deki ortaokul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliğine, bakış açısını, algı seviyelerini, yükümlülüklerinin farkında olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada normal sürecin sorunlarına ek olarak, pandemi sürecinin yarattığı problemler ve idarecilerin uygulamalarındaki benimsediği, önerilen yöntemler incelendi. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak yöneticilerin İSG önerilerini de barındıran çalışmalara yön vermek üzere İzmir İl Millî Eğitim Müdürlüğüne sunulmak için hazırlanan bu çalışmanın konusunu 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında İzmir'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda görev yapan 515 müdür oluşturmaktadır. Yöneticilerin büyük çoğunluğunun (%89,59) Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilen temel İSG eğitimi aldığı görülmektedir. Temel iş güvenliği eğitimi dışında seminer ve kurslara katılan yönetici oranı ise %60,88'dir. Özel kurumlardan İSG eğitimi alma (%5,68) ve İSG uzmanlığı sertifikasına sahip olma oranları (%8,20) ise oldukça düşüktür. İSG Kanununda iş hayatını denetleyen müfettişler, mühendislik veya mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile teknik öğretmen, fizikçi, kimyager ve biyologlar ve üniversitelerin İSG programı mezunlarının İSG uzmanı olabilecekleri belirtilmektedir. Dolayısıyla İSG uzmanlığı sertifikasına sahip olma oranının düşük olmasında İSG sertifikasını alabilmek için belli lisans bölümlerinden mezun olma şartı aranması etkili olabilir. Eğitim alan oranının yüksek olmasına rağmen yöneticilerin %70,66'sı aldıkları eğitimi yetersiz bulmaktadır. Okul müdürlerinin İSG uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri arasında verilen İSG eğitimlerinin içeriğinin artırılarak daha sık yapılmasını belirtmeleri, yine okul müdürlerinin İSG mevzuatının geliştirilmesine yönelik önerileri arasında eğitim sürelerinin ve sıklığının artırılması talebinde bulunmaları alanda İSG konusunda eğitim ihtiyacının olduğunu göstermektedir. Gerek alanda bu eğitimleri verebilecek yeterli sayıda iş güvenliği uzmanının bulunamaması ve gerekse yaşanan pandemi sürecinin planlamaya olumsuz etkisi neticesinde tüm çalışanlara eğitimlerin verilememiş olmasının bu sonuca etki ettiği söylenebilir olduğu belirtilmiştir.

Tekin ve ark. (2021), ilkokul öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi algısının değerlendirilmesi adlı çalışmalarıyla; ilkokul 3. sınıf düzeyinde farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi öncesi ve sonrası algılarındaki farklılıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencinin hazırlık düzeyini belirlemek amacıyla ilk olarak bir ön test uygulanmıştır. Daha sonra eğitim verilerek son test uygulanmış ve sonuçlar çocuklara iş sağlığı ve güvenliği açısından nasıl davranmaları gerektiği konusunda eğitim vermenin ve bu kültürü benimsemenin önemini göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, birinci test ve ikinci test sonuçları arasında önemli farklar olduğu dile getirilmiştir.

Kartal (2022), okulöncesi kurumlarda iş sağlığı ve güvenliği: karma yöntem çalışması isimli araştırmasıyla; nicel ve nitel veri elde etme araçlarının bir arada kullanıldığı karma bir teknik kullanılmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak okulöncesi öğretmenlerinin İSG farkındalıklarının üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Okulöncesi öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarına ilişkin nicel ve nitel verilerden elde edilen sonuçların birbirini doğrulandığına dikkat çekilmektedir.

Yıldırım (2022), okullarda iş sağlığı ve güvenliği: açılımlayıcı karma yöntem çalışması başlıklı araştırmasıyla; yönetici ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algılarını belirlemeyi, mesleki ilkelerin geliştirilmesi ve benimsenmesine yönelik önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının ilkokul, ortaokul ve liselerde farklılık göstermediği, okulların yapısal özelliklerinden kaynaklanan süreçlerin farklı olabileceği tespit edilmiştir. Okul yurtları, spor salonları vb. eklentilerin varlığından dolayı iş ve süreç farklılıkları olabilir. Bu bağlamda okullardaki iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin öğretmen ve yöneticilerin algılarının nicel ve nitel verilerden elde edilen sonuçların karşılıklı yardımlaşmayı desteklediği söylenebilir olduğu dile getirilmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda gerçekleştirilen araştırmaların yaklaşık %60,8'inde okulların İSG açısından yeterli düzeyde olmadığı ve okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyleriyle uygulanan İSG çalışmalarının yetersiz olduğunu göstermektedir.

3. MATERYAL VE METOT

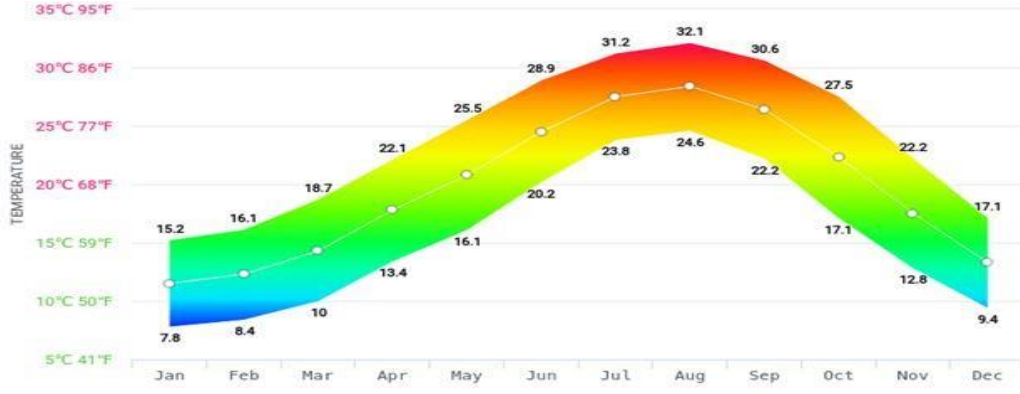
Bu çalışma Adana ilinde yürütülmüştür. Adana ili, Akdeniz bölgesinde 35°-38° enlemleri ile 34°-46° doğu boylamları arasında yer alır. Kuzeyinde Kayseri, doğusunda Kahramanmaraş ve Gaziantep, batısında Niğde ve İçel, güneydoğusunda Hatay ile çevrilidir. Güneyinde 160 km Akdeniz kıyısının bulunduğu ilin yüzölçümü 17.253 km² olup, Adana Türkiye'nin en kalabalık yedinci şehridir. 2022 verilerine göre 2.274.106 nüfusa sahiptir. İlin yüzölçümü 13.844 km² 'dir. İlde kilometrekareye 161 kişi düşmektedir (en yüksek Seyhan'da (1585 kişi)) (Anonim 1, 2023).

01.02.2018 tarihli TÜİK verilerine göre 5'i merkez ilçe (Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Karaisalı) olmak üzere toplam 15 ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçelerde 831 mahalle bulunmaktadır. Türkiye'nin başlıca kültür, ticaret ve tarım merkezlerinden biridir. Adana merkez; Mersin, Adana, Osmaniye ve Hatay illerini kapsayan coğrafi, ekonomik ve kültürel bir bölge olan Çukurova'nın merkezinde yer almaktadır. Yaklaşık 6,33 milyon kişinin yaşadığı bölgenin büyük bir kısmı tarıma elverişli geniş ve düz arazilerdir.

Şekil 3.1. Adana ili ve ilçelerinin yerleşimi (Anonim 2, 2023)

Adana, Akdeniz iklimine sahiptir. Yazları kurak ve sıcak, kışları yağışlı ve ılıktır. Bölgede meydana gelen yağışlar genellikle hareketli hava kütlelerinin karşılaşması ve yamaç yağışları ile oluşur. Ortalama yağış miktarı 625 mm'dir.

Şekil 3.2. Adana ili aylara göre ortalama sıcaklık değişimi (Anonim 3,2023)

Adana'nın 15 ilçesi, 16 belediyesi ve 831 mahallesi vardır (Anonim 1, 2023).

Çizelge 3.1. Yıllara göre Adana nüfusu, nüfus yoğunluğu ve artış hızı (Anonim 4,2023)

Yıl	Nüfus	Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)	(%)
2012	2.125.635	150	0.80
2013	2.149.260	152	1.11
2014	2.165.595	153	0.76
2015	2.183.167	155	0.81
2016	2.201.670	156	0.85
2017	2.216.475	157	0.67
2018	2.220.125	157	0.16
2019	2.237.940	158	0.80
2020	2.258.718	160	0.93
2021	2.263.373	160	0.21
2022	2.274.106	161	0.47

Yıllara göre değişen Adana nüfus yoğunluğuna ek olarak merkez ve kırsal ilçelere göre dağılımı ise Çizelge 3.2'de verilmiştir.

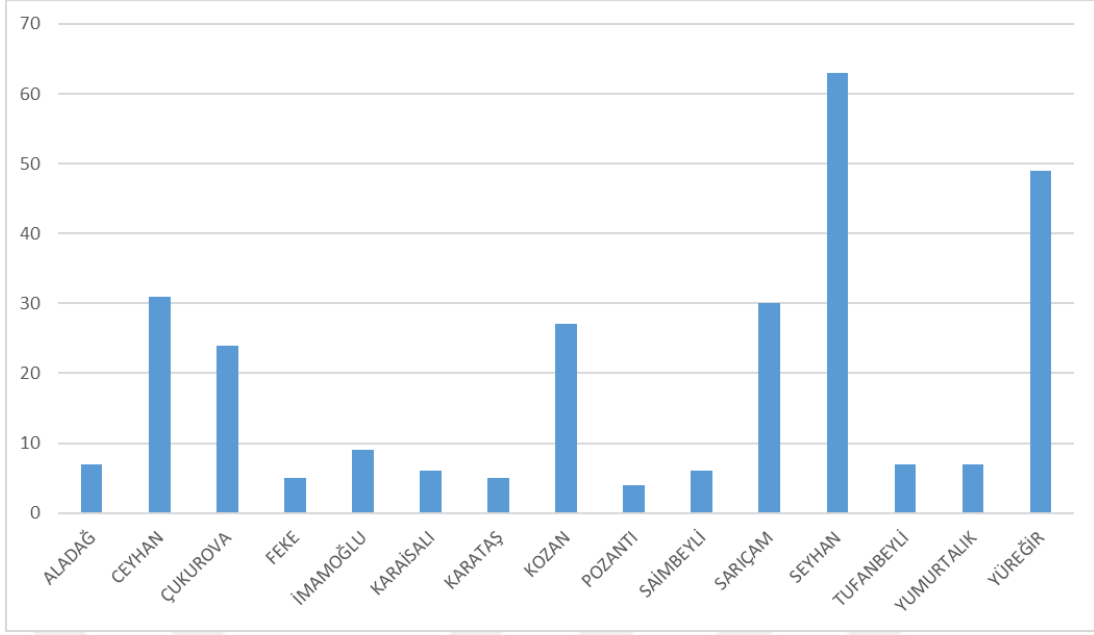
Çizelge 3.2. Adana ili merkez ilçe ve diğer ilçelere ait 2022 yılı nüfus bilgileri (Anonim 4, 2023).

Merkez İlçeler	Nüfus	Kırsal ilçeler	Nüfus
Seyhan	795012	Ceyhan	158.922
Yüreğir	404726	Kozan	132.703
Çukurova	389.175	İmamoğlu	27.037
Sarıçam	221.733	Karataş	23.499
Karaisalı	22.042	Pozantı	19.852
		Yumurtalık	17.654
		Tufanbeyli	16.400
		Feke	15.833
		Aladağ	15.897
		Saimbeyli	13.621
Toplam	1832688 (%80.59)		441418(%19.41)
İl toplamı	2274106		

Adana il sınırlarında 281 resmi ortaokul bulunmakta olup ilçelere göre dağılımı Çizelge3.3'de verilmiştir.

Çizelge 3.3. Adana ili ilçelerinde 2022 yılına ait ortaokul sayıları (Anonim 5, 2023).

İlçeler	Ortaokul Sayısı	İlçeler	Ortaokul Sayısı
Aladağ	7	Pozantı	4
Ceyhan	31	Saimbeyli	6
Çukurova	24	Sarıçam	30
Feke	5	Seyhan	64
İmamoğlu	9	Tufanbeyli	7
Karaisalı	6	Yumurtalık	7
Karataş	5	Yüreğir	49
Kozan	27		

Şekil 3.3. Adana ili ilçelerindeki ortaokul sayıları (Anonim 5, 2023).

Betimsel araştırmalarda minimum %10 örneklem alınır, küçük evrenlerde ise %20'ye ihtiyaç duyulur (Bek ve Efe 1983). Bu nedenle, toplam okul sayısının en az %10'da benzer özelliklere sahip olduğu tespit edilen okullarda çalışan öğretmen ve idarecilerine anket düzenlenerek ve anket sorularına verilen cevaplar incelenmiştir. İş sağlığı ve güvenliği konusunda, eğitim kurumlarındaki uygulamalar, öğretmen ve idarecilerin, okul çalışanlarının bu konudaki bilgileriyle, iş hayatı uygulama zorlukları ve çözüm önerileri için yapılan ankette "iş sağlığı ve güvenliği" esas alınmıştır. Ayrıca öğretmen ve idarecilerin, okul çalışanlarının çalıştıkları okullarda iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı bilgilere ulaşma seviyeleri ve bu konudaki bilgi eksiklikleri incelenmiştir. Yapılan anket yarım saat sürecek şekilde oluşturulan sorulardan oluşmuştur.

Araştırmanın ilk bölümünde, öğretmenlerin genel sosyodemografik özellikleri ve çalıştıkları okuldaki iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına bakış açıları üzerinde durulmuş, ikinci bölümünde ise okullardaki iş sağlığı güvenliği uygulamalarına ait anket soruları oluşturulmuştur. Araştırma neticesinde edilen bilgilerin değerlendirilmesinde Excel programı kullanılmıştır.

3.1. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Bu çalışmada okullardaki tehlikeleri tespit etmek, tehlikelerden kaynaklanabilecek riskleri analiz etmek, bu tehlikelere karşı tedbirler almak, gerektiğinde ortaya çıkabilecek riskler için acil durum planları yapmak, sağlıklı ve güvenli bir eğitim ortamı oluşturulabilmesi amaçlanmaktadır. Bu açıdan çalışma nicel bir çalışma olup ilişkisel tarama araştırmasıdır. İlişkisel tarama araştırmaları belli bir konu hakkında bilgi sahibi olmak ve değişkenler arası karşılaştırma yapabilmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışma kapsamında da okullardaki tehlikeleri tespit etmek, tehlikelerden kaynaklanabilecek

riskleri analiz etmek, bu tehlikelere karşı tedbirler almak, gerektiğinde ortaya çıkabilecek tehlikeler için acil durum planları hazırlamak, sağlıklı ve güvenli bir okul ortamı oluşturmak amaçlandığından bu yöntem tercih edilmiştir.

Araştırmanın evrenini Adana ilindeki ortaokullar ve bu okullarda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise anketin ulaştırıldığı 201 öğretmen ve 12 ortaokul oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Uygulanan anket detayları Ek 1 ve Ek 2’de verilmiştir. Adana ili Seyhan ilçesi ortaokul öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına bakışı ölçeği 51 sorudan oluşmaktadır. Adana ili Seyhan ilçesi ortaokullarında var olan durumun iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirilmesi ölçeği ise 90 sorudan oluşmaktadır. Elektronik ortamda hazırlanan anket araştırmacı tarafından ilgili kişilere gönderilmiştir. Verilerin analizi için Excel programından yararlanılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma kapsamında toplanan öğretmen anketi verileri analiz edilmiştir.

4.1. Demografik Bulgular

Ankete katılan öğretmenlerin yaş, cinsiyet ve mesleki deneyim bilgileri Çizelge 4.1'de incelenmiştir.

Çizelge 4.1. Ankete Katılanların Yaş, Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Bilgileri

Yaş Grubu	Sayı	Oran (%)	Cinsiyet	Sayı	Oran (%)	Mesleki Deneyim	Sayı	Oran (%)
22-32	24	11.9	Kadın	126	62.7	0-5	8	4
33-42	107	53.2	Erkek	75	37.3	5-10	45	22.3
43-52	55	27.4				10-15	50	24.8
53 ve üzeri	15	7.5				15-20	44	21.8
						20 ve üzeri	55	27.2

Çizelge 4.1'e göre araştırmaya katılanların yaş grupları incelendiğinde % 11,9'unun 22 ve 32 yaş grubunda, % 53,2'sinin 33-42 yaş grubunda, % 27,4'ünün 43-52 yaş grubunda, % 7,5'inin 53 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların cinsiyetleri incelendiğinde % 62,7'sinin kadın ve % 37,3'ünün erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların mesleki deneyimlerinin % 4'ünün 0-5 yıl aralığında, % 22,3'ünün 5-10 yıl aralığında, % 24,8'inin 10-15 yıl aralığında, % 21,8'inin 15-20 yıl aralığında, % 27,2 'sinin 20 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir.

4.2. Katılımcıların Bilgi Durumları ve Bakış Açıklarına Ait Soruların Analizi

Bu bölümde katılımcıların araştırma kapsamında sorulan sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Katılımcıların iş sağlığı güvenliği konularında bilgi durumlarına dair sorulara verdikleri cevaplar Çizelge 4.2'de incelenmiştir.

Çizelge 4.2. Katılımcıların iş sağlığı güvenliği konularında bilgi durumlarına dair sorulara verdikleri cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İş sağlığı ve güvenliğinin önemine ilişkinbilginiz var mı?	180	21	89.6	10.4
İş sağlığı ve güvenliği kurallarına ilişkin bilginiz var mı?	169	33	83.7	16.3
Sağlık ve güvenlik levhalarında bulunan işaretlerine ilişkin bilginiz var mı?	163	38	81.1	18.9
Kişisel koruyucu donanımlara ilişkin bilginiz var mı?	114	88	56.4	43.6
Kişisel koruyucu donanımların iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlediğine inanıyor musunuz?	175	23	88.4	11.6
Meslek hastalıklarına ilişkin bilginiz var mı?	141	61	69.8	30.2
Alanınızla alakalı meslek hastalıkları ve iş kazalarına dair bilginiz var mı?	134	67	66.7	33.3
Mesleğinizle alakalı meslek hastalıkları ve iş kazalarına dair bilginiz var mı?	167	34	83.1	16.9
Eğitim yaşamınız süresince iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı size bilgi verildi mi?	85	114	42.8	57.2
İş sağlığı ve güvenliği konusunda size verilen eğitimleri yeterli buluyor musunuz?	80	122	39.6	60.4
İş sağlığı ve güvenliği yasasını biliyor musunuz?	126	73	63.3	36.7
Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda iş kazası veya meslek hastalığı olması durumunda yasal haklarınızı biliyor musunuz?	95	101	48.5	51.5
Çalıştığınız eğitim kurumundan ve iş koşullarınızdan memnun musunuz?	136	64	68	32
Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda yaşayabileceğiniz meslek hastalığı sonucunda yasal haklarınızı biliyor musunuz?	91	108	45.7	54.3
Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda karşılaşacağınız iş kazalarına ve meslek hastalıklarına dair bilginiz var mı?	127	70	64.5	35.5

Çizelge 4.2'ye göre "İş sağlığı ve güvenliğinin önemine ilişkin bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 89,6'sının evet, %10,4'ünün hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliği kurallarına ilişkin bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,7'sinin evet, %16,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Sağlık ve güvenlik levhalarında bulunan işaretlerine ilişkin bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %81,1'inin evet, %18,9'unun hayır olduğu görülmektedir. "Kişisel koruyucu donanımlara ilişkin bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %56,4'ünün evet, %43,6'sının hayır olduğu görülmektedir. "Kişisel koruyucu donanımların iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlediğine inanıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %88,4'ünün evet, %11,6'sının hayır olduğu görülmektedir. "Meslek hastalıklarına ilişkin bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %69,8'inin evet, %30,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Alanımızla alakalı meslek hastalıkları ve iş kazalarına dair bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %66,7'sinin evet, %33,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Mesleğinizle alakalı meslek hastalıkları ve iş kazalarına dair bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,1'inin evet, %16,9'unun hayır olduğu görülmektedir. "Eğitim yaşamınız süresince iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı size bilgi verildi mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %42,8'inin evet, %57,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliği konusunda size verilen eğitimleri yeterli buluyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %39,6'sının evet, %60,4'ünün hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliği yasasını biliyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %63,3'ünün evet, %36,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda iş kazası veya meslek hastalığı olması durumunda yasal haklarınızı biliyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %48,5'inin evet, %51,5'inin hayır olduğu görülmektedir. "Çalıştığınız eğitim kurumundan ve iş koşullarınızdan memnun musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %68'inin evet, %32'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda yaşayabileceğiniz meslek hastalığı sonucunda yasal haklarınızı biliyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %45,7'sinin evet, %54,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda karşılaştığımız iş kazalarına ve meslek hastalıklarına dair bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 64,5'inin evet, %35,5'inin hayır olduğu görülmektedir.

Polat (2012), okullarda sağlık ve g#venlik #alışmaları adlı araştırmasıyla; Mill# Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik okullar da dahil olmak #zere t#m okullarda iş yerinde sağlık ve g#venlik k#lt#rel farkındalığına zemin oluşturmayı ama#lamıştır. Bakanlığımız İş Sağlığı ve G#venliği Genel M#d#rl#đ#nce; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının y#neticileri, mesleki at#lye ve kurslar #đretmen ve #đrencileri iş sağlığı ve g#venliği (İSG) farkındalığını artırmaya y#nelik eğitim programları d#zenlemiş ve Mill# Eğitim Bakanlığı tarafından d#zenlenen programlara katkıda bulunmuştur. Teknik eğitim okulları i#in mill# eğitim iş sağlığı ve g#venliği rehberi hazırlanmıştır. B#y#yen bu ortaklığın nihai amacının, s#z konusu kılavuz belgeyi g#ncelleme ve uygulama i#in #lke #apındaki t#m okullara ulaştırmak olduğunu s#yledi.

G#m#ř (2016), okullarda iş sağlığı ve g#venliği uygulamaları ve #đretmenlerin bu konudaki bilgi d#zeylerinin irdelenmesi adlı #alışması ile; #lkemizde okullardaki #đretmenlerin iş sağlığı ve g#venliği konusunda yeterli bilgiye sahip olması, #đrencileri i#in iş sağlığı ve g#venliğinin #nemini vurgulaması ve aynı zamanda okullardaki zafiyetleri tespit edip ortadan kaldırmak i#in gerekli adımları atması umulmaktadır. Bu beklentiler işığında yapılan #alışmalar, #lkemize nitelikli insan g#c# yetiştirmede b#y#k #nem taşımaktadır. #đretmenlerin bilgiye erişimleri ile g#rev yaptıkları eğitim kurumlarındaki iş sağlığı ve g#venliği eksiklikleri araştırılmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda; “6331 sayılı İş Sağlığı ve G#venliği Kanunu” hakkında #đretmenlerimizin “kısmen” bilgisi olduğu; eğitim hayatları boyunca iş sağlığı ve g#venliği hakkında #oğu #đretmenin bilgilendirilmediği; #alıştıkları eğitim kurumunda uzman kişiler tarafından iş sağlığı ve g#venliği ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapılmadığı, genel sonu# olarak ortaya #ıkmaktadır. Buna rağmen, #đretmenlerimizin b#y#k bir kısmının iş sağlığı g#venliği konuları ile ilgili, #đrencileriyle bilgi paylaşımı yapmaya #alıştıkları anlaşıldığı gibi, #đrencilere iş sağlığı ve g#venliğini anlatan bilgilerin verilmesinin, gerekli uygulamaların yapılmasının, bu konudaki bilincin arttırılmasında “kısmen yeterli” olabileceğini d#ř#nd#kleri tespit edilmiştir.

T#rkoğlu ve Balkan (2020), #đretmenlerin iş sağlığı ve g#venliğine ilişkin bilgi d#zeylerinin incelenmesine y#nelik bir alan araştırması adlı #alışmasıyla; Kırklareli il merkezindeki 11 temel eğitim kurumunda g#rev yapan #đretmenlerin iş sağlığı ve g#venliği konusundaki bilgi seviyeleri incelenmiştir. Anket neticesine g#re, #đretmenlerin sağlık ve g#venlik işaretleri, ilk yardım bilgisi, kaza sonucu oluşan yaralanmalarda davranış gibi konularda iş sağlığı ve g#venliği bilgilerinde eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın okul y#neticileri ve #đretmenlerde iş sağlığı ve g#venliği konusunda farkındalık yaratmasına fayda sağlayabileceği #ne s#r#lm#řt#r.

Erg#l ve ark. (2021), #anakkale ilinde bulunan orta#đretim okullarında g#rev yapan #đretmenlerin iş g#venliği bilgi d#zeylerinin değerlendirilmesi adlı #alışmasıyla; #anakkale ilindeki liselerde #alışan #đretmenlerin iş g#venliği farkındalık seviyeleri, farklı demografik #zelliklerine g#re değerlendirmiştir. #alışma kapsamında iş sağlığı ve g#venliği bilgilerinin erkek #đretmenlerde kadın #đretmenlere nazaran daha fazla olduğu saptanmıştır. Ayrıca rapora g#re, bir

öğretmenin görev yaptığı yıl arttıkça iş sağlığı ve güvenliği farkındalık düzeyinin de arttığını belirtilmiştir.

Kartal (2022), okulöncesi kurumlarda iş sağlığı ve güvenliği: karma yöntem çalışması isimli araştırmasıyla; nicel ve nitel veri elde etme araçlarının bir arada kullanıldığı karma bir teknik kullanmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak okulöncesi öğretmenlerinin İSG farkındalıklarının üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Okulöncesi öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarına ilişkin nicel ve nitel verilerden elde edilen sonuçların birbirini doğrulandığına dikkat çekiliyor.

Katılımcıların İSG konusuyla ilgili araştırmaları hakkındaki sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.3'te incelenmiştir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların İSG konusuyla ilgili araştırmaları hakkındaki sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İSG araştırması yapıyor musunuz?	74	127	36.8	63.2
Türkiye ve dünyadaki İSG gelişimini izliyor musunuz?	60	139	30.2	69.8
İş kazalarında ülke olarak Avrupa'da 1., dünyada 3. sırada olduğumuzu biliyor muydunuz?	70	129	35.2	64.8
İSG ile alakalı eğitim ve öğretim haricinde herhangi bir çalışmaya katılıyor musunuz?	56	144	28	72
İSG ile alakalı herhangi bir tatbikata katıldınız mı?	90	108	45.5	54.5

Çizelge 4.3'e göre "İSG araştırması yapıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %36,8'inin evet, %63,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Türkiye ve dünyadaki İSG gelişimini izliyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %30,2'sinin evet, %69,8'inin hayır olduğu görülmektedir. "İş kazalarında ülke olarak Avrupa'da 1., dünyada 3. sırada olduğumuzu biliyor muydunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %35,2'sinin evet, %64,8'inin hayır olduğu görülmektedir. "İSG ile alakalı eğitim ve öğretim haricinde herhangi bir çalışmaya katılıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %28'inin evet, %72'sinin hayır olduğu görülmektedir. "İSG ile alakalı herhangi bir tatbikata katıldınız mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %45,5'inin evet, %54,5'inin hayır olduğu görülmektedir.

Bakan (2020), ortaöğretim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği kültürünün değerlendirilmesi: Eyyübiye ilçesi örneği adlı araştırmasıyla; liselerde iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğini uygulamak, okulun yeterliliğini ve verimliliğini artırmak, öğrenci ve öğretmenlerin daha sağlıklı ve düzenli bir ortamda eğitim ve öğretim deneyimi yaşamalarını desteklemek hedeflenmektedir. Çalışma sonucunda, uygulama alanlarında iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhalarının bulunduğu uygulama/laboratuvar derslerinde cihaz kullanılırken güvenlik önlemlerinin tercih edildiği ve uygulama dersliklerinde kullanılan kişisel koruyucu donanımların farklılaştırılabileceği anlaşılmıştır. Öte yandan, öğrencilerin okulda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının görece yetersiz olduğu görüşündedir. Ayrıca öğrencilerin %73'ü iş sağlığı ve güvenliği kurallarını gerekli ve yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. İş kazası, yangın vb. gibi konularda öğrencilerin %39,9'u okullarında uygulama yapılmadığını, yapıldıysa bile uygulama ilgili bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Türkiye'de ve dünyada iş kazaları ve meslek hastalıklarına bağlı ölümler, yaralanmalar ve kalıcı hastalıklara ilişkin ayrıntılı bilgiye öğrencilerin sadece %33'ünün sahip olduğu tespit edilmiştir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması için okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin güvenli okul uygulamalardan haberdar olmaları gerekmektedir. Bu nedenle belirli gün ve haftalarda bu konuyla ilgili etkinlikler yapılması gerektiğini, okul yöneticilerinin fiziki çevre ile ilgili tedbirler alması gerektiğini, güvenlik konusunda programa yer verilmesi gerektiğini, okulda iş sağlığı ve güvenliğinin gündem olması gerektiğini ve öğrencilerin de bu konuda eğitim faaliyetleri ile bilgilendirilmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Katılımcıların ders içeriklerine İSG konularının konulmasına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.4'te incelenmiştir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların ders içeriklerine İSG konularının konulmasına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Ders içeriğinizde İSG konularına yer verilmesini ister misiniz?	173	27	86.5	13.5
Kültür derslerinin içeriğine İSG konusunun dahil edilmesini ister misiniz?	181	18	91	9
Alan derslerinizde ilk yardım bilgileri verilmesini istiyormusunuz?	177	24	88.1	11.9
Sizce okullarda zorunlu ders olarak iş sağlığı ve güvenliği dersi verilmeli mi?	167	34	83.1	16.9

Çizelge 4.4'e göre "Ders içeriğinizde İSG konularına yer verilmesini ister misiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %86,5'inin evet, %13,5' inin hayır olduğu görülmektedir. "Kültür derslerinin içeriğine İSG konusunun dahil edilmesini ister misiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91'inin evet, %9'unun hayır olduğu görülmektedir. "Alan derslerinizde ilk yardım bilgileri verilmesini istiyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının

%88,1'inin evet, %11,9'unun hayır olduğu görülmektedir. "Sizce okullarda zorunlu ders olarak iş sağlığı ve güvenliği dersi verilmeli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,1'inin evet, %16,9'unun hayır olduğu görülmektedir.

Öz (2019), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerine sosyolojik bir inceleme: Diyarbakır örneği başlıklı çalışmasıyla; eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunu Diyarbakır örneğinden hareketle incelemiştir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği, öğrenci kazaları ve öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tutum ve davranışları incelenmiştir. Edilen neticelere göre okullarda uygulanan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin yeterli olmadığını bildirdi. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği için gerekli materyal bulunmamakta ve öğrenciler bunun ne anlama geldiğini bilmemektedir. İş sağlığı ve güvenliği farkındalığı yükseltilmeli ve güvenlik kültürü oluşturulmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin önemi gözden kaçırılmıştır. İş sağlığı ve güvenliğinin bir okul dersi olarak müfredata alınması gerektiği önemle belirtilmiştir.

Katılımcıların eğitim kurumlarındaki İSG ile alakalı eğitim ve bilgilendirme toplantılarına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.5'te incelenmiştir.

Çizelge 4.5. Katılımcıların eğitim kurumlarındaki İSG ile alakalı eğitim ve bilgilendirme toplantılarına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Eğitim kurumlarının tümü çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı eğitim vermeli mi?	186	13	93.5	6.5
Çalıştığınız eğitim kurumunun uzmanlarınca düzenlenen iş sağlığı ve güvenliği bilgilendirme toplantıları oldu mu?	142	57	71.4	28.6

Çizelge 4.5'e göre "Eğitim kurumlarının tümü çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı eğitim vermeli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %93,5'inin evet, %6,5' inin hayır olduğu görülmektedir. Çalıştığınız eğitim kurumunun uzmanlarınca düzenlenen iş sağlığı ve güvenliği bilgilendirme toplantıları oldu mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 71,4'ünün evet, %28,6'sının hayır olduğu görülmektedir.

Gümüş (2016), okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi adlı çalışması ile; ülkemizde okullardaki öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli bilgiye sahip olması, öğrencileri için iş sağlığı ve güvenliğinin önemini vurgulaması ve aynı zamanda okullardaki zafiyetleri tespit edip ortadan kaldırmak için gerekli adımları atması umulmaktadır. Bu beklentiler ışığında yapılan çalışmalar, ülkemize nitelikli insan gücü yetiştirmede büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin bilgiye erişimleri ile görev yaptıkları eğitim kurumlarındaki iş sağlığı ve güvenliği eksiklikleri araştırılmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda; "6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" hakkında öğretmenlerimizin "kısmen" bilgisi olduğu; eğitim hayatları boyunca iş sağlığı ve güvenliği hakkında çoğu öğretmenin bilgilendirilmediği; çalıştıkları eğitim kurumunda uzman kişiler tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapılmadığı, genel sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen, öğretmenlerimizin büyük bir kısmının iş sağlığı güvenliği konuları ile ilgili, öğrencileriyle bilgi paylaşımı yapmaya çalıştıkları anlaşıldığı gibi, öğrencilere iş sağlığı ve güvenliğini anlatan bilgilerin verilmesinin, gerekli uygulamaların yapılmasının, bu konudaki bilincin artırılmasında "kısmen yeterli" olabileceğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların öğrencileri ile kendilerinin ve diğer öğretmenlerin İSG eğitimi ve İSG ile ilgili bilgi paylaşımı sorularına verdiği cevaplar Çizelge 4.6'da incelenmiştir.

Çizelge 4.6. Katılımcıların öğrencileri ile kendilerinin ve diğer öğretmenlerin İSG eğitimi ve İSG ile ilgili bilgi paylaşımı sorularına verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Öğrencilerinizle iş sağlığı ve güvenliği konularında bilgi paylaşıyor musunuz?	113	86	58.6	41.4
Diğer öğretmenler İSG eğitiminde duyarlılar mı?	144	56	72	28

Çizelge 4.6'ya göre "Öğrencilerinizle iş sağlığı ve güvenliği konularında bilgi paylaşıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının

%58,6'sının evet, %41,4'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Diğer öğretmenler İSG eğitiminde duyarlılar mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %72'sinin evet, %28'inin hayır olduğu görülmektedir.

Alabaz (2012), okul ve kurumlarımız için İSG rehberi isimli çalışması ile; Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında; "Toplumun bütün kesimlerine insana yakışır iş imkanları sunulduğu, iş gücünün niteliğinin artırılıp etkin bir şekilde kullanıldığı, sosyal cinsiyet eşitliği ile iş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirildiği ve güvenceli yaklaşımının benimsendiği bir iş gücü piyasasının oluşturulması ana hedeftir." denilmektedir. Çocuk ve gençlerimizin çalışma hayatına atılmadan önce çalışma hayatının riskleri konusunda bilgilenmeleri ve iş sağlığı ve güvenliği mesleğinde uygun davranış kalıplarına sahip olmaları için beceri eğitimlerinin büyük önem taşıdığı belirtilmiştir.

Katılımcıların İSG eğitimi ve bu konudaki kurallara uymanın eğitimdeki verimliliği ve kaliteyi artırıp kazalara bağlı yaralanmaları azaltacağına dair görüşlerini belirttiği sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.7'de incelenmiştir.

Çizelge 4.7. Katılımcıların İSG eğitimi ve bu konudaki kurallara uymanın eğitimdeki verimliliği ve kaliteyi artırıp kazalara bağlı yaralanmaları azaltacağına dair görüşlerini belirttiği sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İş sağlığı ve güvenliği eğitimi veren kurslarının iş güvenliği konusunda farkındalık oluşturacağını düşünüyor musunuz?	180	21	89.6	10.4
Öğrencilere iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi ve uygulama sağlamak bu konuda farkındalığın artması için yeterli mi?	129	70	64.8	35.2
Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğine gösterilen özen, eğitim etkinliğini ve kalitesini artırır mı?	187	10	94.9	5.1
Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bilinçli olması okullardaki kaza ve yaralanmaları azaltacağını düşünüyor musunuz?	190	11	94.5	5.5
İSG kurallarına uymanın iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltacağına inanıyor musunuz?	183	16	92	8

Çizelge 4.7'ye göre "İş sağlığı ve güvenliği eğitimi veren kurslarının iş güvenliği konusunda farkındalık oluşturacağını düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %89,6'sının evet, %10,4'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Öğrencilere iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi ve uygulama sağlamak bu konuda farkındalığın artması için yeterli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %64,8'inin evet, %35,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğine gösterilen özen, eğitim etkinliğini ve kalitesini artırır mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %94,9'unun evet, %5,1'inin hayır olduğu görülmektedir. "Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bilinçli olması okullardaki kaza ve yaralanmaları azaltacağını düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %94,5'inin evet, %5,5'inin hayır olduğu görülmektedir. "İSG kurallarına uymanın iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltacağına inanıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %92'sinin evet, %8'inin hayır olduğu görülmektedir.

Yılmaz (2009), iş sağlığı ve güvenliğinde okul eğitiminin önemi:modern örnekler ışığında iş sağlığı ve güvenliği lisans eğitiminin ülkemizde uygulanabilirliği isimli çalışmasıyla; eğitimsiz ve tecrübesiz yeni mezun öğrencilerin, iş sağlığı ve güvenliği gibi tam eğitilmiş ve deneyimli olmanın mutlaka gerekli olduğu multidisipliner bir alana kazandırılmasının uygun bir düzenleme olmadığını belirtmektedir. Öte yandan uzmanlaşma sisteminde yaşanan sorunlar ve iş sağlığı ve güvenliğinin eğitime bağımlılığı, gelişmiş ülkelerde örneklerini gördüğümüz iş sağlığı ve güvenliği konusunda üniversite programlarına olan ihtiyacı net bir şekilde göstermekte olduğu dile getirilmiştir.

Ustaoglu (2020), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği üzerine bir çalışma başlıklı araştırmasıyla; eğitim kurumlarında kaza sayılarını azaltmak için eğitim kurumlarının tehlike sınıf düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. Söz konusu kuruluşlardaki tehlikeler ve riskler belirlenmiş ve Fine Kinney yöntemi kullanılarak risk değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda okulların daha emniyetli ortamlar haline gelmesi için gerekli önleyici ve yönetsel faaliyetlerin önerildiği gösterilmiştir.

Tekin ve ark. (2021), ilkokul öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi algısının değerlendirilmesi adlı çalışmalarıyla; ilkokul 3. sınıf düzeyinde farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi öncesi ve sonrası algılarındaki farklılıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencinin hazırlık düzeyini belirlemek için öncelikle bir ön test uygulanmıştır. Daha sonra eğitim verilerek son test uygulanmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma neticesinde, çocuklara iş sağlığı ve güvenliği açısından nasıl davranmaları gerektiği konusunda eğitim vermenin ve bu kültürü benimsemenin önemini göstermektedir. Analiz neticesinde, birinci test ve ikinci test sonuçları arasında önemli farklar olduğu dile getirilmiştir.

Katılımcıların ilk yardım ve yangın söndürücü kullanımı konularına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.8'de incelenmiştir.

Çizelge 4.8. Katılımcıların ilk yardım ve yangın söndürücü kullanımı konularına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İlk yardım yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?	130	72	64.4	35.6
Yaralı olan birine nasıl davranacağınızı biliyor musunuz?	112	88	56	44
İş kazası geçiren insanlara ilk yardım yapabilir misiniz?	83	117	41.5	58.5
Acil bir durum anında sakin kalabilir misiniz?	137	65	67.8	32.2
Yangın söndürücü kullanabilir misiniz?	34	117	41.8	58.2

Çizelge 4.8'e göre "İlk yardım yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %64,4'ünün evet, %35,6'sının hayır olduğu görülmektedir. "Yaralı olan birine nasıl davranacağınızı biliyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %56'sının evet, %44' ünün hayır olduğu görülmektedir. " İş kazası geçiren insanlara ilk yardım yapabilir misiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %41,5'inin evet, %58,5'inin hayır olduğu görülmektedir. "Acil bir durum anında sakin kalabilir misiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %67,8'inin evet, %32,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Yangın söndürücü kullanabilir misiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %41,8'inin evet, %58,2'sinin hayır olduğu görülmektedir.

Türkoğlu ve Balkan (2020), öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesine yönelik bir alan araştırması adlı çalışmasıyla; Kırklareli il merkezindeki 11 temel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi seviyeleri incelenmiştir. Anket neticesine göre, öğretmenlerin sağlık ve güvenlik işaretleri, ilk yardım bilgisi, kaza sonucu oluşan yaralanmalarda davranış gibi konularda iş sağlığı ve güvenliği bilgilerinde eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın okul yöneticileri ve öğretmenlerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık yaratmasına fayda sağlayabileceği öne sürülmüştür.

Katılımcıların çalıştıkları okuldaki ilk işe girişte sağlık raporu istemesi ve öğrencilerine ait kan grubu listesi sorularına verdiği cevaplar Çizelge 4.9'da incelenmiştir.

Çizelge 4.9. Katılımcıların çalıştıkları okuldaki ilk işe girişte sağlık raporu istenmesi ve öğrencilerine ait kan grubu listesi sorularına verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran(%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çalıştığınız kurum ilk giriştesizden sağlık raporu istedi mi?	139	56	71.3	28.7
Görev yaptığınız okulda öğrencilerin kan gruplarının listesi var mı?	36	164	18	82

Çizelge 4.9'a göre "Çalıştığınız kurum ilk girişte sizden sağlık raporu istedi mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %71,3' ünün evet, %28,7' sinin hayır olduğu görülmektedir. "Görev yaptığınız okulda öğrencilerin kan gruplarının listesi var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %18'inin evet, %82'sinin hayır olduğu görülmektedir.

Katılımcıların çalıştıkları okuldaki risk değerlendirmesi ile karşılaşılabilecekleri tehlike ve riskler hakkındaki bilgi düzeylerine dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.10'da incelenmiştir.

Çizelge 4.10. Katılımcıların çalıştıkları okuldaki risk değerlendirmesi ile karşılaşılabilecekleri tehlike ve riskler hakkındaki bilgi düzeylerine dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Risk değerlendirmesi ve acil durum planlarıyla alakalı yeterli miktarda bilginiz var mı?	86	112	43.4	56.6
Çalışmakta olduğunuz okulda karşılaşılabilecek tehlike ve riskler konusunda yeterli tedbirler alınıyor mu?	126	69	64.6	35.4

"Çalışmakta olduğunuz okulda risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?" sorusuna ise verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %63,9'unun bilgi sahibi değilim, %33,7'sinin evet, %2,5 'inin hayır olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.10'a göre "Risk değerlendirmesi ve acil durum planlarıyla alakalı yeterli miktarda bilginiz var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların

cevaplarının %43,4'ünün evet, %56,6'sının hayır olduğu gör÷lmektedir. "Çalışmakta olduğunuz okulda karşılaşılabilecek tehlike ve riskler konusunda yeterli tedbirler alınıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %64,6'sının evet, %35,4'ünün hayır olduğu gör÷lmektedir.

Balcı (2016), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliğinin araştırılması: İstanbul-Zeytinburnu ilçesi adlı çalışmasıyla; ortaokullarda güvenlik problemi oluşturan etkenleri belirleyerek emniyetli bir eğitim öğretim ortamı sunmak hedeflenmektedir. Bu çalışmada iş sağlığı ve güvenliği ilk olarak genel manada ve ortaokullarda incelenmiştir. İkinci olarak, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önceki düzenlemeler ve araştırmalar gözden geçirilmiştir. Araştırma neticesinde okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda boşluklar olduğu gösterilmektedir.

Ustaoglu (2020), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği üzerine bir çalışma başlıklı araştırmasıyla; eğitim kurumlarında kaza sayılarını azaltmak için eğitim kurumlarının tehlike sınıf düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. Söz konusu kuruluşlardaki tehlikeler ve riskler belirlenmiş ve Fine Kinney yöntemi kullanılarak risk değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda okulların daha emniyetli ortamlar haline gelmesi için gerekli önleyici ve yönetsel faaliyetlerin önerildiği gösterilmiştir.

Yivli ve Kuzucuoğlu (2020),"İstanbul Zeytinburnu ve Fatih ilçelerindeki anaokullarında çalışan öğretmenlerde,iş sağlığı ve güvenliği alanında farkındalık oluşturma uygulamaları adlı çalışmasıyla; Türkiye'de ana okullarda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği algılarını gözlemek ve analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçları, çoğu öğretmenin risk değerlendirmesi kavramına aşina olmadığını göstermektedir. Çoğu devlet okulunda risk değerlendirmesi bulunmamakla birlikte, çoğu özel okulda vardır. Araştırma sonuçlarına ek olarak, araştırmanın yürütüldüğü okullarda yüksek, orta ve düşük riskler, düzeltici ve engelleyicitedbirler ile uygulama tedbirlerinin belirlenmesi için ortak risk değerlendirmesi yapıldığını söyledi.

Katılımcıların İSG levhaları ile acil çıkış,merdiven ve toplanma yerleri bilgi düzeylerine ve kazaların en çok nerelerde yaşandığına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.11'de incelenmiştir.

Çizelge 4.11. Katılımcıların İSG levhaları ile acil çıkış,merdiven ve toplanma yerleri bilgi düzeylerine ve kazaların en çok nerelerde yaşandığına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çalışmakta olduğunuz okulda iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhaları var mı?	125	74	62.8	37.2
Öğretim yaptığınız bina ve laboratuvarlarda İSG uyarı levhaları yeterli mi?	85	114	42.7	57.3
İSG uyarı levhaları öğrencilerinize yardımcı oluyor mu?	135	65	67.5	32.5
Okulunuzda acil çıkışların, kaçış merdivenlerinin ve acil toplanma noktalarının nereler olduğu hakkında bilgi sahibi misiniz?	165	35	82.5	17.5

"Öğrencilerin düşüp yaralanma olasılığı en yüksek olan yer veya yerler hangileridir?" sorusuna ise verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %6,4'ünün sınıf, %54'ünün merdiven ve koridorlar, %37,6'sının bahçe, %1'inin laboratuvar ve %1'inin diğer yerler olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.11'e göre "Çalışmakta olduğunuz okulda iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhaları var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 62,8'inin evet, %37,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Öğretim yaptığınız bina ve laboratuvarlarda İSG uyarı levhaları yeterli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %42,7'sinin evet, %57,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "İSG uyarı levhaları öğrencilerinize yardımcı oluyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %67,5'inin evet, %32,5'inin hayır olduğu görülmektedir. "Okulunuzda acil çıkışların, kaçış merdivenlerinin ve acil toplanma noktalarının nereler olduğu hakkında bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %82,5'inin evet, %17,5'inin hayır olduğu görülmektedir.

Tokpınar (2019), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğinin incelenmesi adlı çalışmasıyla; yasa ve yönetmeliklere istinaden okullardaki (ilk-orta ve dengi okulları) İSG çalışmalarının değerlendirilmesi ve işverenin sorumlu olduğu görevleri ile iş güvenliği uzmanının sorumlulukları incelenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'na yapılan İSG okul yönergeleri kullanılarak iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları yapılmıştır. Yükümlülük okul müdürüne, idarecilere ve öğretmenlere aittir. Okul ortamındaki tüm tehlikeler belirlenmeli ve tehlike oluşmadan önlem alınabilmesi için çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır. Okulda olası risklerden kaçınmak için tüm

okullarda önceden risk değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Acil eylem planları, koruma ve tahliye gibi hallerde öğrencilerin neler yapması konusunda türlü eğitimler verilmelidir. Yöneticiler, personel ve öğrenciler doğal afetler konusunda periyodik aralıklarla pratik yapmalıdır ve bu tür hallerde nasıl davranmaları gerektiğini bilmek önemlidir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın izniyle okullara belirli aralıklarla depreme dayanıklılık testi yaptırılmalıdır. Çocuklara doğal afet durumunda nasıl davranacakları yaş gruplarına göre ilgilerini çekecek şekilde öğretilmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın atadığı bir yetkili, okullarda yönetici ve öğretmenler tarafından yürütülen çalışmaları, riskli durumları değerlendirdiğini dile getirilmektedir.

4.3. Ortaokulların İSG Mevzuatları Açısından Durumlarına Ait Soruların Analizi

Adana ili Seyhan ilçesi ortaokullarında çalışan idarecilere düzenlenen anket sorularına verilen cevaplar aşağıda incelenmiştir.

Okul idarecilerinin okulda verilerin İSG eğitimine dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.12'de incelenmiştir.

Çizelge 4.12. Okul idarecilerinin okulda verilerin İSG eğitimine dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okulda çalışmakta olan personel temel İSG eğitimi alıyor mu?	12	0	100	0
Okulda oluşabilecek riskler ve yaşanacak neticeler eğitimlerde veriliyor mu?	11	1	91.7	8.3
Okul personeli güvenli çalışmak için neler yapması gerektiği hakkında bilgilendiriliyor mu?	12	0	100	0
Tahliye, yangın, arama-kurtarmaya yardımcı personel eğitiliyor mu?	11	1	91.7	8.3
Ortaya çıkan tehlikeli durumlardan tüm çalışanlar haberdar ediliyor mu?	12	0	100	0
Okulda çalışan personeller iş sağlığı ve güvenliğinin hedeflerinin neler olduğunu biliyor mu?	12	0	100	0
Okul iş sağlığı ve güvenliği hakkında yeterli eğitim verdi mi?	10	2	83.3	16.7

Çizelge 4.12'ye göre "Okulda çalışmakta olan personel temel İSG eğitimi alıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda oluşabilecek riskler ve yaşanacak neticeler eğitimlerde veriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okul personeli güvenli çalışmak için neler yapması gerektiği hakkında bilgilendiriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Tahliye, yangın, arama-kurtarmaya yardımcı personel eğitiliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Ortaya çıkan tehlikeli durumlardan tüm çalışanlar haberdar ediliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda çalışan personeller iş sağlığı ve güvenliğinin hedeflerinin neler olduğunu biliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okul iş sağlığı ve güvenliği hakkında yeterli eğitim verdi mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir.

Polat (2012), okullarda sağlık ve güvenlik çalışmaları adlı çalışmasıyla; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki ve teknik okullar da dahil olmak üzere tüm okullarda iş yerinde sağlık ve güvenlik kültürel farkındalığına zemin oluşturmayı amaçlamıştır. Bakanlığımız İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünce; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yöneticileri, mesleki atölye ve kurslar öğretmen ve öğrencileri iş sağlığı ve güvenliği (İSG) farkındalığını artırmaya yönelik eğitim programları düzenlemiş ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen programlara katkıda bulunmuştur. Teknik eğitim okulları için millî eğitim iş sağlığı ve güvenliği rehberi hazırlanmıştır. Büyüyen bu ortaklığın nihai amacının, söz konusu kılavuz belgeyi güncelleme ve uygulama için ülke çapındaki tüm okullara ulaştırmak olduğu belirtilmektedir.

Kilitci (2018), mesleki ve teknik eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin yönetici görüşleri adlı bu çalışmasıyla; mesleki teknik liselerinde çalışan okul yöneticilerinin (müdür, müdür baş muavini, müdür muavini) İSG uygulamasına ilişkin bakış açıları anlaşılmasına çalışılmıştır. Verilen yanıtlar eğitim yöneticilerinin; iş sağlığı ve güvenliğine dair sunulan eğitimlerinin yetersiz olduğu, okullarda kurulan İSG ile alakalı kurulların pasif olduğunu, MEB çatısı altındaki İSG uzmanlarının sayı olarak yetersiz olduğunu, mesleki ve teknik liselerinin İSG açısından öteki okullardan daha çok risk taşıdığını ve mühim olduğunu, okulların İSG ile alakalı ayrı bir mali kaynağının olması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, yasal hakların yetersiz bilindiği, koordinatör teknik öğretmenlerin İSG konusunda mutlaka daha yeterli olmaları gerektiğini de eklemektedir. Sonuçlar, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndan yeteri kadar haberdar olmadıklarını, görev yaptıkları okulun depreme dayanıklı bulunduğunu, İSG açısından fiziki alt

yapısının yetersiz bulunduğunu ama uyarıcı levhaların, acil çıkış kapılarının ve kişisel koruyucu donanımların yeterli bulunduğunu, İSG mevzusundaki sorumluluktan ötürü öğretmenliğin yöneticilikten daha huzurlu bulunduğunu ve bu yüzden kısmen öğretmenliğe dönmeyi düşündüklerini, çalışmış oldukları kurumlardan da kısmen mutlu olduklarını düşündükleri tespit etmiştir. Mesleki ve teknik lise idarecilerinin İSG uygulamalarına ait bakış açıları cinsiyet, yönetsel görev, branş ve tahsil durumu değişkenlerine bakılırsa önemli değişkenlik göstermezken mesleki kıdem ve çalışılan yıla bakılırsa önemli, olumlu yönde ve düşük düzeyde bir ilişkisi olduğu söylenebilir.

Göl (2021), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yöneticilerin yaklaşımları, çalışma yöntemleri ve pandemi sürecinde uygulamaların incelenmesi, İzmir örneği başlıklı çalışmasıyla; İzmir'deki ortaokul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliğine, bakış açısını, algı seviyelerini, yükümlülüklerinin farkında olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak yöneticilerin İSG önerilerini de barındıran çalışmalara yön vermek üzere İzmir İl Millî Eğitim Müdürlüğüne sunulmak için hazırlanan bu çalışmanın konusunu 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında İzmir'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda görev yapan 515 müdür oluşturmaktadır. Yöneticilerin büyük çoğunluğunun (%89,59) Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilen temel İSG eğitimi aldığı görülmektedir. Temel iş güvenliği eğitimi dışında seminer ve kurslara katılan yönetici oranı ise %60,88'dir. Özel kurumlardan İSG eğitimi alma (%5,68) ve İSG uzmanlığı sertifikasına sahip olma oranları (%8,20) ise oldukça düşüktür. İSG Kanununda iş hayatını denetleyen müfettişler, mühendislik veya mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile teknik öğretmen, fizikçi, kimyager ve biyologlar ve üniversitelerin İSG programı mezunlarının İSG uzmanı olabilecekleri belirtilmektedir. Dolayısıyla İSG uzmanlığı sertifikasına sahip olma oranının düşük olmasında İSG sertifikasını alabilmek için belli lisans bölümlerinden mezun olma şartı aranması etkili olabilir. Eğitim alan oranının yüksek olmasına rağmen yöneticilerin %70,66'sı aldıkları eğitimi yetersiz bulmaktadır.

Okul idarecilerinin okullarda İSG amaçlarına ulaşmak için yapılan çalışmalar ve faaliyetlere dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.13'te incelenmiştir.

Çizelge 4.13. Okul idarecilerinin okullarda İSG amaçlarına ulaşmak için yapılan çalışmalar ve faaliyetlere dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okulda İSG amaçlarına ulaşmak için yapılacak faaliyetler (drama, kısa film, animasyon vb.) var mı?	9	3	75	25
Okulda sağlık ve güvenlik kültürü oluşturmak için ilgili çalışmalar var mı?	11	1	91.7	8.3
Okulda iş sağlığı ve güvenliği bilinçlendirme çalışmalarında afiş, dergi, çizgi film vb. malzemeler kullanılıyor mu?	11	1	91.7	8.3
Okulda yöneticiler ve öğretmenler öğrencilere küçüklüklerinden bu yana iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçlendirme çalışmaları yaptılar mı?	11	1	91.7	8.3
İş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması için her yıl yarışma, seminer vb. yapılıyor mu?	7	5	58.3	41.7
İş sağlığı ve güvenliği haftasında faaliyet düzenleniyor mu?	12	0	100	0
Güvenlik kültürü oluşturmaya yönelik okulda örnek davranışlar var mı?	11	1	91.7	8.3
Okulda iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı etkili bir iletişim var mı?	12	0	100	0

Çizelge 4.13'e göre "Okulda İSG amaçlarına ulaşmak için yapılacak faaliyetler (drama, kısa film, animasyon vb.) var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %75'inin evet, %25'inin hayır olduğu görülmektedir. "Okulda sağlık ve güvenlik kültürü oluşturmak için ilgili çalışmalar var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda iş sağlığı ve güvenliği bilinçlendirme çalışmalarında afiş, dergi, çizgi film vb. malzemeler kullanılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda yöneticiler ve öğretmenler öğrencilere küçüklüklerinden bu yana iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçlendirme çalışmaları yaptılar mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının

%91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması için her yıl yarışma, seminer vb. yapılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %58,3'ünün evet, %41,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliği haftasında faaliyet düzenleniyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Güvenlik kültürü oluşturmaya yönelik okulda örnek davranışlar var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı etkili bir iletişim var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir.

Bakan (2020), ortaöğretim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği kültürünün değerlendirilmesi: Eyyübiye ilçesi örneği adlı araştırmasıyla; liselerde iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğini uygulamak, okulun yeterliliğini ve verimliliğini artırmak, öğrenci ve öğretmenlerin daha sağlıklı ve düzenli bir ortamda eğitim ve öğretim deneyimi yaşamalarını desteklemek hedeflenmektedir. Çalışma sonucunda, uygulama alanlarında iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhalarının bulunduğu uygulama/laboratuvar derslerinde cihaz kullanılırken güvenlik önlemlerinin tercih edildiği ve uygulama dersliklerinde kullanılan kişisel koruyucu donanımların farklılaştırılabileceği anlaşılmıştır. Öte yandan, öğrencilerin okulda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının görece yetersiz olduğu görüşündedir. Ayrıca öğrencilerin %73'ü iş sağlığı ve güvenliği kurallarını gerekli ve yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. İş kazası, yangın vb. gibi konularda öğrencilerin %39,9'u okullarında uygulama yapılmadığını, yapıldıysa bile uygulama ilgili bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Türkiye'de ve dünyada iş kazaları ve meslek hastalıklarına bağlı ölümler, yaralanmalar ve kalıcı hastalıklara ilişkin ayrıntılı bilgiye öğrencilerin sadece %33'ünün sahip olduğu tespit edilmiştir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması için okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin güvenli okul uygulamalardan haberdar olmaları gerekmektedir. Bu nedenle belirli gün ve haftalarda bu konuyla ilgili etkinlikler yapılması gerektiğini, okul yöneticilerinin fiziki çevre ile ilgili tedbirler alması gerektiğini, güvenlik konusunda programa yer verilmesi gerektiğini, okulda iş sağlığı ve güvenliğinin gündem olması gerektiğini ve öğrencilerin de bu konuda eğitim faaliyetleri ile bilgilendirilmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Okul idarecilerinin İSG kanunu çerçevesinde okullarda yapılması gerekenler ve ramak kala kutusunun bulunup bulunmadığına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.14'te incelenmiştir.

Çizelge 4.14. Okul idarecilerinin İSG kanunu çerçevesinde okullarda yapılması gerekenler ve ramak kala kutusunun bulunup bulunmadığına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okulda İSG kanunu çerçevesinde risk değerlendirmesi var mı?	12	0	100	0
Okulda İSG kanunu uyarınca acil eylem planı var mı?	12	0	100	0
Okulun İSG kanunu ile alakalı okul iç yönergesi var mı?	12	0	100	0
Okul acil durum planları var mı?	12	0	100	0
Okulda ramak kala kutusu var mı?	6	6	50	50

Çizelge 4.14'e göre "Okulda İSG kanunu çerçevesinde risk değerlendirmesi var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda İSG kanunu uyarınca acil eylem planı var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulun İSG kanunu ile alakalı okul iç yönergesi var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okul acil durum planları var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda ramak kala kutusu var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %50'sinin evet, %50'sinin hayır olduğu görülmektedir.

Bülbül (2016), iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının okullar açısından incelenmesi başlıklı çalışmasıyla; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun okullara getirdiği kanuni yükümlülükleri incelemek hedeflenmektedir. Sonuçlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından zamanında ve eksiksiz olarak başlatılmadığını; kanundan kaynaklanan sebeplerle okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda belirsizlikler ve boşluklar olabileceğini, 6331 sayılı kanunun politika belgelerini ve Millî Eğitim Bakanlığı Kanunu'nu yeterince etkilemediğini bildirmektedir.

Okul idarecilerinin okulda çalışma ortamı gözetim komisyonu, İSG ile ilgili basılı evrak ve dokümantasyon, İSG yıllık çalışma planı, İSG amaçlarının yönetimce düzenli aralıklarla kontrol edilip edilmediğiyle alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.15'te incelenmiştir.

Çizelge 4.15. Okul idarecilerinin okulda çalışma ortamı gözetim komisyonu, İSG ile ilgili basılı evrak ve dokümantasyon, İSG yıllık çalışma planı, İSG amaçlarının yönetimce düzenli aralıklarla kontrol edilip edilmediğiyle alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okulda çalışma ortamı gözetim komisyonu var mı?	11	1	91.7	8.3
Okul, çalışma ortamı gözetim komisyonunca aylık olarak dolaşılıyor mu?	9	3	75	25
Basılı evrak ve dökümantasyon iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı bulunmakta mıdır?	11	1	91.7	8.3
İş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı yıllık çalışma planı oluşturuldu mu?	12	0	100	0
İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları yönetimce düzenli aralıklarla inceleniyor mu?	12	0	100	0

Çizelge 4.15'e göre "Okulda çalışma ortamı gözetim komisyonu var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okul, çalışma ortamı gözetim komisyonunca aylık olarak dolaşılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %75'inin evet, %25'inin hayır olduğu görülmektedir. "Basılı evrak ve dökümantasyon iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı bulunmakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı yıllık çalışma planı oluşturuldu mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları yönetimce düzenli aralıklarla inceleniyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir.

Korkmaz (2015), eğitim kurumları iş sağlığı ve güvenliği rehberi başlıklı çalışmasıyla; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 50.000'den fazla eğitim kurumunda okulöncesi, temel eğitim ve orta öğretim çağında bulunan 05-18 yaş arası 17 milyon civarında öğrenci öğrenim görmekte, 800 bin civarında öğretmen, idareci ve personel çalışmaktadır. Çok büyük ve çeşitliliğe sahip olan Millî Eğitim Topluluğu, temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve uygulamasına ilişkin araştırmaları yürütecektir. İlk ve orta dereceli okullarımızda personel sayıları dikkate alınarak iş sağlığı ve

güvenliği kurulları kurulacak veya ilde kurulan İSG birimine temsilci gönderilecek. Hedefinin, risk değerlendirmesi ve riski kaynağında ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalarla sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı oluşturmak olduğu dile getirilmektedir.

Okul idarecilerinin okulda İSG'yi iyileştirme süreçleri sürekli devam edip etmediği, yapılan toplantılarda İSG konularının işlenip işlenmediği, ortaya çıkan sorunlar ve güvensiz davranışlara karşı kararlı adımlar atılıp atılmadığı, yönetimin kazaları önlemede yeterli olup olmadığıyla alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.16'da incelenmiştir.

Çizelge 4.16. Okul idarecilerinin okulda İSG'yi iyileştirme süreçleri sürekli devam edip etmediği, yapılan toplantılarda İSG konularının işlenip işlenmediği, ortaya çıkan sorunlar ve güvensiz davranışlara karşı kararlı adımlar atılıp atılmadığı, yönetimin kazaları önlemede yeterli olup olmadığıyla alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı çalışmalar sürekli devam ediyor mu?	11	1	91.7	8.3
İSG ile ilgili sorunlar ortaya çıktığında okul İSG yönetimi kararlı adımlar atıyor mu?	11	1	91.7	8.3
Okulda İSG'yi iyileştirmeye yönelik bir süreç var mı?	12	0	100	0
Toplantılarda iş sağlığı ve güvenliği konuları işleniyor mu?	12	0	100	0
Okulun İSG yönetimi iş kazalarını önlemede yeterli mi?	12	0	100	0
Yönetim, güvensiz davranışlarda bulunan çalışanlara karşı gerekli disiplin cezası verir mi?	11	1	91.7	8.3

Çizelge 4.16'ya göre "İş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı çalışmalar sürekli devam ediyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "İSG ile ilgili sorunlar ortaya çıktığında okul İSG yönetimi kararlı adımlar atıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda İSG'yi iyileştirmeye yönelik bir süreç var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Toplantılarda iş sağlığı ve güvenliği konuları işleniyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya

katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulun İSG yönetimi iş kazalarını önlemede yeterli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Yönetim, güvensiz davranışlarda bulunan çalışanlara karşı gerekli disiplin cezası verir mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir.

Ustaoğlu (2020), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği üzerine bir çalışma başlıklı araştırmasıyla; eğitim kurumlarında kaza sayılarını azaltmak için eğitim kurumlarının tehlike sınıf düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. Söz konusu kuruluşlardaki tehlikeler ve riskler belirlenmiş ve Fine Kinney yöntemi kullanılarak risk değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda okulların daha emniyetli ortamlar haline gelmesi için gerekli önleyici ve yönetsel faaliyetlerin önerildiği gösterilmiştir.

Okul idarecilerinin okulda tahliye krokisi bulunması, acil durumlar ve doğal afetler için gerekenlerin yapılıp yapılmadığına dair sorularına verdiği cevaplar Çizelge 4.17'de incelenmiştir.

Çizelge 4.17. Okul idarecilerinin okulda tahliye krokisi bulunması, acil durumlar ve doğal afetler için gerekenlerin yapılıp yapılmadığına dair sorularına verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evete	Hayır	Evete	Hayır
Okulda tahliye krokisi bulunmakta mıdır?	12	0	100	0
Acil durumlar için tahliye tatbikatı yapıldı mı?	11	1	91.7	8.3
Okulda acil durum işaretlemeleri var mıdır?	12	0	100	0
Okulda acil durum için gerekli destek ekipleri mevcut mudur?	12	0	100	0
Okulda alarm sistemi çalışıyor mu?	10	2	83.3	16.7
Doğal afetler için gerekli önlemler alındı mı?	10	2	83.3	16.7
Okulda acil çıkışları gösteren ikaz levhaları var mıdır?	12	0	100	0
Okulda acil çıkışlar kilitli değil midir?	10	2	83.3	16.7
Okulda acil çıkışlar dışarı doğru açılmakta mıdır?	10	2	83.3	16.7

Çizelge 4.17'ye göre "Okulda tahliye krokisi bulunmakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Acil durumlar için tahliye tatbikatı yapıldı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda acil durum işaretlemeleri var mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda acil durum için gerekli destek ekipleri mevcut mudur?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda alarm sistemi çalışıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Doğal afetler için gerekli önlemler alındı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okulda acil çıkışları gösteren ikaz levhaları var mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda acil çıkışlar kilitli değil midir?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7' sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okulda acil çıkışlar dışarı doğru açılmakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir.

Tokpınar (2019), eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğinin incelenmesi adlı çalışmasıyla; yasa ve yönetmeliklere istinaden okullardaki (ilk-orta ve dengi okulları) İSG çalışmalarının değerlendirilmesi ve işverenin sorumlu olduğu görevleri ile iş güvenliği uzmanının sorumlulukları incelenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan İSG okul yönergeleri kullanılarak iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları yapılmıştır. Yükümlülük okul müdürüne, idarecilere ve öğretmenlere aittir. Okul ortamındaki tüm tehlikeler belirlenmeli ve tehlike oluşmadan önlem alınabilmesi için çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır. Okulda olası risklerden kaçınmak için tüm okullarda önceden risk değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Acil eylem planları, koruma ve tahliye gibi hallerde öğrencilerin nasıl davranması gerektiği konusunda türlü eğitimler verilmelidir. Yöneticiler, personel ve öğrenciler doğal afetler konusunda düzenli olarak pratik yapmalıdır ve bu tür hallerde nasıl davranmaları gerektiğini bilmek önemlidir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın izni ile okullara belirli aralıklarla depreme dayanıklılık testi yaptırılmalıdır. Çocuklara doğal afet durumunda nasıl davranacakları yaş gruplarına göre ilgilerini çekecek şekilde öğretilmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın atadığı bir yetkili, okullarda yönetici ve öğretmenler tarafından yürütülen çalışmaları, riskli durumları değerlendirdiği dile getirilmektedir.

Okul idarecilerinin okuldaki yangın algılama ve alarm sistemiyle yangın söndürücülerle alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.18'de incelenmiştir.

Çizelge 4.18. Okul idarecilerinin okuldaki yangın algılama ve alarm sistemiyle yangın söndürücülerle alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okulda yangın alarm sistemivar mı ve çalışıyor mu?	11	1	91.7	8.3
Okulda yangın algılama sistemi var mı ve çalışıyor mu?	10	2	83.3	16.7
Okul mutfağındaki gaz dedektörü çalışıyor mu?	8	4	66.7	33.3
Okulda yeterli yangın söndürücü var mı?	12	0	100	0
Yangın söndürücülerin bakımları ve doluları zamanında yapılıyor mu?	11	1	91.7	8.3
Yangın söndürücüler düzenli aralıklarla kontrol ediliyor mu ve acil durum planları uygun yerlerde asılı mı?	11	1	91.7	8.3
Yangın söndürücüler doğru yerde mi asılı?	11	1	91.7	8.3
Okulda yangın dolabı mevcut mu?	10	2	83.3	16.7
Yanıcı maddeler tehlikeli yerlerden uzak tutuluyor mu?	11	1	91.7	8.3

Çizelge 4.18'e göre "Okulda yangın alarm sistemi var mı ve çalışıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda yangın algılama sistemi var mı ve çalışıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okul mutfağındaki gaz dedektörü çalışıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %66,7'sinin evet, %33,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda yeterli yangın söndürücü var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Yangın söndürücülerin bakımları ve doluları zamanında yapılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Yangın söndürücüler düzenli aralıklarla kontrol

ediliyor mu ve acil durum planları uygun yerlerde asılı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Yangın söndürücüler doğru yerde mi asılı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okulda yangın dolabı mevcut mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Yanıcı maddeler tehlikeli yerlerden uzak tutuluyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir.

Sevdalı (2019), okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar konulu çalışmasıyla; okul ortamındaki potansiyel olarak tehlikeli durumlar ve okul müdürleri ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olası sorunlar hakkında bir anket geliştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, çoğu okulda yangın algılama ve ihbar sisteminin bulunmadığını, merdivenlerde güvenlik ağının bulunmadığını, prizler için çocuk güvenlik kilitlerinin bulunmadığını, pencerelerin yarı açık konumda yerleştirilmediğini, içme suyu analizlerinin ve periyodik denetimlerin yapıldığını göstermektedir. Okulların makine ve elektrik tesisatı için düzenli kontrollerinin yapmadığını göstermektedir. Ayrıca okul müdürlerinin bilgisayar işletim sistemi düzeyinde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamasında çeşitli iş sağlığı ve güvenliği sorunları yaşadıkları bildirilmektedir.

Okul idarecilerinin okuldaki ilk yardım konusuna dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.19' da incelenmiştir.

Çizelge 4.19.Okul idarecilerinin okuldaki ilk yardım konusuna dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okulda ilk yardım eğitimi almış personel yeterli sayıda mı?	9	3	75	25
Okulda ilk yardım dolabı mevcut mu?	11	1	91.7	8.3
İlk yardım dolabı gerekli malzemelere sahip mi ve kullanabilir durumda mı?	12	0	100	0

Çizelge 19'a göre "Okulda ilk yardım eğitimi almış personel yeterli sayıda mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %75'inin evet, %25'inin hayır olduğu görülmektedir. "Okulda ilk yardım dolabı mevcut mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu

görülmektedir. "İlk yardım dolabı gerekli malzemelere sahip mi ve kullanabilir durumda mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir.

Türkoğlu ve Balkan (2020), öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesine yönelik bir alan araştırması adlı çalışmasıyla; Kırklareli il merkezindeki 11 temel eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgi seviyeleri incelenmiştir. Araştırma neticesine göre, öğretmenlerin sağlık ve güvenlik işaretleri, ilk yardım bilgisi, kaza sonucu oluşan yaralanmalarda davranış gibi konularda iş sağlığı ve güvenliği bilgilerinde eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın okul yöneticileri ve öğretmenlerde iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık yaratmasına fayda sağlayabileceği öne sürülmüştür.

Okul idarecilerinin okulda bulunan temizlik personelinin İSG ile alakalı mevcut durumu ve kurallara uyup uymadığına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.20'de incelenmiştir.

Çizelge 4.20. Okul idarecilerinin okulda bulunan temizlik personelinin İSG ile alakalı mevcut durumu ve kurallara uyup uymadığına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Temizlik personelinin hijyen konusunda eğitim sertifikası var mı?	12	0	100	0
Temizlik personeli kişisel koruyucu ekipman kullanıyor mu?	12	0	100	0
Hijyen ürünleri altında ayrı bir yerde kilitli olarak muhafaza ediliyor mu?	12	0	100	0

Çizelge 4.20'ye göre "Temizlik personelinin hijyen konusunda eğitim sertifikası var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Temizlik personeli kişisel koruyucu ekipman kullanıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Hijyen ürünleri altında ayrı bir yerde kilitli olarak muhafaza ediliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir.

Okul idarecilerinin okulun su analizi, tavan araları, elektrikli sistemleri ve kombi/klimanın kontrolünün yapılıp yapılmadığına dair sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.21'de incelenmiştir.

Çizelge 4.21. Okul idarecilerinin okulun su analizi, tavan araları, elektrikli sistemleri ve kombi/klimanın kontrolünün yapılıp yapılmadığına dair sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
İçme suyu testi düzenli olarak yapılıyor mu?	9	3	75	25
Tavan araları ve bacalar periyodik olarak kontrol ediliyor mu?	10	2	83.3	16.7
Elektrik sistemleri, kazan daireleri, yangın dolapları, asansörler vb. yetkili bir kişilerce bakımları yapılıp tutanaklara geçiriliyor mu?	11	1	91.7	8.3
Kombi/klimanın kontrolü düzenli aralıklarla yapılıyor mu?	12	0	100	0

Çizelge 4.21'e göre "İçme suyu testi düzenli olarak yapılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %75'inin evet, %25'inin hayır olduğu görülmektedir. "Tavan araları ve bacalar periyodik olarak kontrol ediliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Elektrik sistemleri, kazan daireleri, yangın dolapları, asansörler vb. yetkili bir kişilerce bakımları yapılıp tutanaklara geçiriliyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Kombi/klimanın kontrolü düzenli aralıklarla yapılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir.

Sevdalı (2019), okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar konulu çalışmasıyla; okul ortamındaki potansiyel olarak tehlikeli durumlar ve okul müdürleri ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olası sorunlar hakkında bir anket geliştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, çoğu okulda yangın algılama ve ihbar sisteminin bulunmadığını, merdivenlerde güvenlik ağının bulunmadığını, prizler için çocuk güvenlik kilitlerinin bulunmadığını, pencerelerin yarı açık konumda yerleştirilmediğini, içme suyu analizlerinin ve periyodik denetimlerin yapıldığını göstermektedir. Okulların makine ve elektrik tesisatı için düzenli kontrollerinin yapılmadığını göstermektedir. Ayrıca okul müdürlerinin bilgisayar işletim sistemi düzeyinde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamasında çeşitli iş sağlığı ve güvenliği sorunları yaşadıkları bildirilmektedir.

Okul idarecilerinin okuldaki elektrikli aletlerin güvenliği, elektrik kaçaklarını önleyici tedbirler, elektrik panosu ve paratoner bulunup bulunmadığıyla alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.22'de incelenmiştir.

Çizelge 4.22. Okul idarecilerinin okuldaki elektrikli aletlerin güvenliği, elektrik kaçaklarını önleyici tedbirler, elektrik panosu ve paratoner bulunup bulunmadığıyla alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okuldaki elektronik aletlerin kullanım güvenliği var mı?	12	0	100	0
Okulda elektrik kaçağını önleyici tedbirler alındı mı?	11	1	91.7	8.3
Okul elektrik panosunda uyarı işaretleri var mı?	11	1	91.7	8.3
Okul elektrik panoları kilitli mi?	12	0	100	0
Okulda paratoner mevcut mu?	7	5	58.3	41.7

Çizelge 4.22'ye göre "Okuldaki elektronik aletlerin kullanım güvenliği var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda elektrik kaçağını önleyici tedbirler alındı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okul elektrik panosunda uyarı işaretleri var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Okul elektrik panoları kilitli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda paratoner mevcut mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %58,3'ünün evet, %41,7' sinin hayır olduğu görülmektedir.

Sevdalı (2019), okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar konulu çalışmasıyla; okul ortamındaki potansiyel olarak tehlikeli durumlar ve okul müdürleri ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olası sorunlar hakkında bir anket geliştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, çoğu okulda yangın algılama ve ihbar sisteminin bulunmadığını, merdivenlerde güvenlik ağının bulunmadığını, prizler için çocuk güvenlik kilitlerinin bulunmadığını, pencerelerin yarı açık konumda yerleştirilmediğini, içme suyu analizlerinin ve periyodik denetimlerin yapıldığını göstermektedir. Okulların makine ve elektrik tesisatı için düzenli kontrollerinin yapmadığını göstermektedir. Ayrıca okul müdürlerinin bilgisayar işletim sistemi düzeyinde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamasında çeşitli iş sağlığı ve güvenliği sorunları yaşadıkları bildirilmektedir.

Okul idarecilerinin okuldaki merdivenler, koridorlar ve ıslak zeminle alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.23'te incelenmiştir.

Çizelge 4.23. Okul idarecilerinin okuldaki merdivenler, koridorlar ve ıslak zeminle alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Merdiven kenarlarında bulunan korkuluklar standartlara göre yapılmış mıdır?	11	1	91.7	8.3
Merdivenlerde kaydırmaz bant var mı?	12	0	100	0
Merdivenler arasında boşluk varsa buralarda güvenlik ağı mevcut mu?	4	8	33.3	66.7
Öğrenciler için koridorlarda yürüme alanları belli mi?	8	4	66.7	33.3
Koridorda ıslak zemin için tedbirler mevcut mudur?	12	0	100	0
Öğrencilerin yere düşmemeleri ve kaymamaları için gerekli önlemler alındı mı?	12	0	100	0
Öğrencilerin geçtiği alanlarda düzen var mıdır?	12	0	100	0

Çizelge 4.23'e göre "Merdiven kenarlarında bulunan korkuluklar standartlara göre yapılmış mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir. "Merdivenlerde kaydırmaz bant var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Merdivenler arasında boşluk varsa buralarda güvenlik ağı mevcut mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 33,3'ünün evet, %66,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Öğrenciler için koridorlarda yürüme alanları belli mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %66,7'sinin evet, %33,3'ünün hayır olduğu görülmektedir."Koridorda ıslak zemin için tedbirler mevcut mudur?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Öğrencilerin yere düşmemeleri ve kaymamaları için gerekli önlemler alındı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Öğrencilerin geçtiği alanlarda düzen var mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir.

Sevdalı (2019), okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar konulu çalışmasıyla; okul ortamındaki potansiyel olarak tehlikeli durumlar ve okul

müdürleri ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olası sorunlar hakkında bir anket geliştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, çoğu okulda yangın algılama ve ihbar sisteminin bulunmadığını, merdivenlerde güvenlik ağının bulunmadığını, prizler için çocuk güvenlik kilitlerinin bulunmadığını, pencerelerin yarı açık konumda yerleştirilmediğini, içme suyu analizlerinin ve periyodik denetimlerin yapıldığını göstermektedir. Okulların makine ve elektrik tesisatı için düzenli kontrollerinin yapmadığını göstermektedir. Ayrıca okul müdürlerinin bilgisayar işletim sistemi düzeyinde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamasında çeşitli iş sağlığı ve güvenliği sorunları yaşadıkları bildirilmektedir.

Okul idarecilerinin okuldaki sınıf kapıları, dolaplar, pencereler, sıra, masa, sandalyeler, sınıf temizliği, açıktaki kablolar ve prizlerdeki koruma kilitleriyle alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.24'te incelenmiştir.

Çizelge 4.24. Okul idarecilerinin okuldaki sınıf kapıları, dolaplar, pencereler, sıra, masa, sandalyeler, sınıf temizliği, açıktaki kablolar ve prizlerdeki koruma kilitleriyle alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Okuldaki dolaplar camlıysagereken tedbirler alındı mı?	12	0	100	0
Okuldaki kapılar camlıysa gereken tedbirler mevcut mu?	12	0	100	0
Sınıf kapıları dışarı doğru mu açılmaktadır?	12	0	100	0
Pencerelerde parmaklık var mı?	6	6	50	50
Okuldaki dolap, raf, masa ve sandalyeler güvenli şekilde yerleştirilmiş mi?	12	0	100	0
Elle temasın sık olduğu yerler düzenli olarak temizleniyor mu?	12	0	100	0
Keskin köşeler (sıra, masa, radyatör vb.) için gereken tedbirler alınıyor mu?	9	3	75	25
Sınıf temizliği düzenli olarak yapılıyor mu?	12	0	100	0
Sınıfta açık kablo bulunmamakta mıdır?	9	3	75	25
Müdür/Müdür Yardımcısı/Öğretmenler odasında açık kablo bulunmamakta mıdır?	10	2	83.3	16.7
Prizlerde çocuklar için kilit veya kapak bulunmakta mıdır?	7	5	58,3	41,7

Çizelge 4.24'e göre "Okuldaki dolaplar camlıysa gereken tedbirler alındı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okuldaki kapılar camlıysa gereken tedbirler mevcut mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Sınıf kapıları dışarı doğru açılmakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Pencerelerde parmaklık var mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %50'sinin evet, %50' sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okuldaki dolap, raf, masa ve sandalyeler güvenli şekilde yerleştirilmiş mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Elle temasın sık olduğu yerler düzenli olarak temizleniyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Keskin köşeler (sıra, masa, radyatör vb.) için gereken tedbirler alınıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %75'inin evet, %25'inin hayır olduğu görülmektedir. "Sınıf temizliği düzenli olarak yapılıyor mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Sınıfta açık kablo bulunmamakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %75'inin evet, %25'inin hayır olduğu görülmektedir. "Müdür/Müdür Yardımcısı/Öğretmenler odasında açık kablo bulunmamakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Prizlerde çocuklar için kilit veya kapak bulunmakta mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %58,3'ünün evet, %41,7' sinin hayır olduğu görülmektedir.

Balcı (2016), ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliğinin araştırılması: İstanbul-Zeytinburnu ilçesi adlı çalışmasıyla; ortaokullarda güvenlik problemi oluşturan etkenleri belirleyerek emniyetli bir eğitim öğretim ortamı sunmak hedeflenmektedir. Bu çalışmada iş sağlığı ve güvenliği ilk olarak genel manada ortaokullarda incelenmiştir. İkinci olarak, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önceki düzenlemeler ve araştırmalar gözden geçirilmiştir. Çalışma kapsamında İstanbul'un Zeytinburnu ilçesinde bulunan dört ortaokul seçilerek bu okullarda görev yapan öğretmenlere anket uygulanmıştır. T-testi ve varyans analizi, öğretmenlerin görüşlerinin demografik özelliklere ve çalışma bilgilerine dayalı olarak değişip değişmediğini incelenmiştir. Araştırma neticesinde okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda boşluklar olduğu gösterilmektedir.

Sevdalı (2019), okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ve karşılaştıkları sorunlar konulu çalışmasıyla; okul ortamındaki potansiyel olarak tehlikeli durumlar ve okul müdürleri ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olası sorunlar hakkında bir anket geliştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, çoğu okulda yangın algılama ve ihbar sisteminin bulunmadığını, merdivenlerde güvenlik ağının bulunmadığını, prizler için çocuk güvenlik kilitlerinin

bulunmadığını, pencerelerin yarı açık konumda yerleştirilmediğini, içme suyu analizlerinin ve periyodik denetimlerin yapıldığını göstermektedir. Okulların makine ve elektrik tesisatı için düzenli kontrollerinin yapıldığını göstermektedir. Ayrıca okul müdürlerinin bilgisayar işletim sistemi düzeyinde ve okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamasında çeşitli iş sağlığı ve güvenliği sorunları yaşadıkları bildirilmektedir.

Okul idarecilerinin okul bahçesinin İSG standartlarına göre düzenlenip düzenlenmediği ile ilgili sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.25'te incelenmiştir.

Çizelge 4.25. Okul idarecilerinin okul bahçesinin İSG standartlarına göre düzenlenip düzenlenmediği ile ilgili sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Sokak hayvanlarının bahçeye girmemesi için gerekli tedbirler alındı mı?	10	2	83.3	16.7
Okul bahçesine yabancı araç girmemesi için gerekli tedbirler uygulanıp, araçların park etme yerleri belirlendi mi?	10	2	83.3	6.7
Okul bahçesindeki rögar ve foseptik kuyuları varsa gerekli önlem alınmış mıdır?	12	0	100	0
Yeşil alanlara böcek ve haşere için gerekli ilaçlama uygulandı mı?	10	2	83.3	16.7
Okul bahçesindeki demircisimler, direk, ağaçlar, duvar için gereken güvenlik önlemi alınmış mıdır?	11	1	91.7	8.3

Çizelge 4.25'e göre "Sokak hayvanlarının bahçeye girmemesi için gerekli tedbirler alındı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okul bahçesine yabancı araç girmemesi için gerekli tedbirler uygulanıp, araçların park etme yerleri belirlendi mi?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7' sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okul bahçesindeki rögar ve foseptik kuyuları varsa gerekli önlem alınmış mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının

%100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Yeşil alanlara böcek ve haşere için gerekli ilaçlama uygulandı mı?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya

katılanların cevaplarının %83,3'ünün evet, %16,7'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okul bahçesindeki demir cisimler, direk, ağaçlar, duvar için gereken güvenlik önlemi alınmış mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %91,7'sinin evet, %8,3'ünün hayır olduğu görülmektedir.

Okul idarecilerinin okuldaki ergonomiyle alakalı sorulara verdiği cevaplar Çizelge 4.26'da incelenmiştir.

Çizelge 4.26. Okul idarecilerinin okuldaki ergonomiyle alakalı sorulara verdiği cevaplar

Sorular	Sayı		Oran (%)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Çalışanlar için gerekli ergonomik koşullar mevcut mu?	12	0	100	0
Okulda bilgisayar yansımalarına karşı gerekli tedbirler alınmış mıdır?	9	2	81.8	18.2
Okuldaki sandalyeler ve masalar ergonomik midir?	10	1	90.9	9.1

Çizelge 4.26'ya göre "Çalışanlar için gerekli ergonomik koşullar mevcut mu?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının % 100'ünün evet, %0'ının hayır olduğu görülmektedir. "Okulda bilgisayar yansımalarına karşı gerekli tedbirler alınmış mıdır?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %81,8'inin evet, %18,2'sinin hayır olduğu görülmektedir. "Okuldaki sandalyeler ve masalar ergonomik midir?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, araştırmaya katılanların cevaplarının %90,9'unun evet, %9,1'inin hayır olduğu görülmektedir.

Adana ili Seyhan ilçesi ortaokul öğretmenlerinin ve okul idarecilerinin iş sağlığı ve güvenliği anket cevaplarını karşılaştırdığımızda öğretmenler kendilerine verilen iş sağlığı ve güvenliği konusundaki eğitimin yeterli olmadığı görüşünde iken okul idarecileri okullarında iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildiğini ve yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Öğretmenlerin büyük bir kısmı okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği ikaz ve uyarı levhaları gibi materyalleri eksik bulurken okuldaki idareciler bu levhaların yeterli olduğunu beyan etmektedir. Yine öğretmenlerin çoğunluğu okullarında risk değerlendirmesinin yapıp yapılmadığıyla ilgili bilgi sahibi olmadığını, risk değerlendirmesi ve acil durum planları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını söylerken idareciler okullarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda şeffaflığın var olduğunu ve bu konuda bilgi paylaşımının yapıldığını belirtmektedirler. Bütün bu tezatlıkların sebebinin idarecilerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği standartlarından birinci derecede sorumlu olması, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki denetimsizlik ve en önemlisi de okulların maddi kaynak yetersizlikleridir. Örneğin okuldaki pencerelere parmaklık yaptırmak için belli bir miktar maddi kaynağın olması gerekir. Eğer bu maddi kaynak yoksa parmaklık yapılamaz ve okulda bu konuda herhangi bir denetim olmazsa okul idarecisi bu konudan sorumlu tutulacağı için resmiyette parmaklığın var olduğunu beyan edebilir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Her türlü eğitim ortamında güvenliğin sağlanması ve bunu sürdürmek eğitim kurumundaki yöneticilerinin görevi olduğu kadar öğretmenlerin de görevidir. Eğitim kurumunun amaçlarına ulaşabilmesi, öncelikle eğitim kurumundaki herkesin emniyetinin sağlanmasından geçer.

Adana ili Seyhan ilçesinde seçilen 12 ortaokulda çalışan 126 kadın 75 erkek öğretmen ve 12 okul yöneticisi olmak üzere 2 ayrı anket uygulanarak iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilgi düzeyleri ve bakış açıları ölçülmüştür. Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin yaş aralıklarına baktığımızda büyük çoğunluğunun 33-42 yaş (%53,2) arasında olduğu görülmektedir. Meslekte 20 ve üzeri yıl (%27,2) çalışan öğretmenlerin oranı fazladır.

Öğretmenlere yapılan anketin sonuçlarını incelediğimizde, katılımcıların iş sağlığı güvenliği konularında bilgi durumlarına dair sorulara verdikleri evet yanıtlarının %89,6 ve %56,4 arasında değişmektedir. Buda bize öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğinin önemi ve bu konuda uyulması gereken kuralların, kişisel koruyucu donanımlar, iş sağlığı ve güvenliği kanunu, meslek hastalıkları ve iş kazaları hakkında büyük çoğunluğunun bilgi sahibi olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların İSG konusuyla ilgili araştırmaları, ilk yardım yapabilme, yangın söndürücü kullanabilme, öğrencilere ait hayati bilgiler, risk değerlendirmesi ve acil durum planları, bina ve laboratuvarlarda İSG uyarı levhaları, iş kazası veya meslek hastalığı olması durumunda sahip olunan yasal haklar, eğitim yaşamları süresince iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı bilgi verilmesi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda verilen eğitimleri yeterli bulup bulmadığı hakkındaki sorulara verdiği cevaplar incelendiğinde hayır cevaplarının %82 ile %51,5 arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca "Çalışmakta olduğunuz okulda risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?" sorusuna katılımcıların %63,9'unun bilgi sahibi değilim yanıtını verdiği görülmektedir. Bütün bu sonuçlar öğretmenlerin büyük bir kısmının iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda herhangi bir araştırma yapmadığı, herhangi bir tatbikata katılmadığı, ilk yardım yapma konusunda yetersiz olduğu, yangın tüpü kullanımında yetersizlik, öğrencilerine ait hayati bilgilerin yetersizliği, acil durum planları ve risk değerlendirmesinde, meslek hastalığı veya iş kazası ile karşılaştığında kanuni haklarındaki farkındalıkta, kendilerine verilen İSG eğitimi konularının yetersiz olduğunu ve okullarındaki iş sağlığı ve güvenliği ikaz ve uyarı levhaları gibi materyallerin eksiklerinden kaynaklı kazaların ve bu sebeple yaralanmaların meydana gelebileceğini düşünmektedir.

Okul yöneticilerine yapılan anketin sonuçlarını incelediğimizde, katılımcıların okulda verilerin İSG eğitimine dair sorulara verilen yanıtları incelendiğinde evet yanıtlarının %100 ile %83,3 arasında değişmektedir. Bu bilgiler bize okullarda genel olarak çalışan personelin temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldığını göstermektedir. Okul yöneticilerine iş sağlığı ve güvenliği kültürünü yaygınlaştırmak için yapılması gereken etkinlikler, ramak kala kutusu, mutfaktaki gaz dedektörü, paratoner, merdivenler arasında boşluk varsa buralarda güvenlik ağı, öğrenciler için koridorlarda yürüme alanları, pencerelerdeki parmaklık, prizlerde çocuklar için kilit veya kapak

bulunup bulunmadığı hakkındaki sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde evet yanıtlarının %66,7 ile %33,3 arasında değişmektedir. Bu bilgiler bize okulların çoğunda İSG kültürünü yaygınlaştırmak için yarışma, panel gibi programların düzenlenmediğini, ramak kala kutusu, gaz dedektörü, paratoner, merdiven ara boşluğunda emniyet ağı, pencerelerde parmaklık, prizlerde kapak ve çocuk koruma kilidi bulunmadığını göstermektedir.

Adana ili Seyhan ilçesi ortaokul öğretmenlerinin ve okul idarecilerinin iş sağlığı ve güvenliği anket cevaplarını karşılaştırdığımızda öğretmenler kendilerine verilen iş sağlığı ve güvenliği konusundaki eğitimin yeterli olmadığı görüşünde iken okul idarecileri okullarında iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verildiğini ve yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Bu zıtlıkların sebebinin idarecilerin okullarda iş sağlığı ve güvenliği standartlarından birinci derecede sorumlu olması, okullardaki iş sağlığı ve güvenliği konusundaki denetimsizlik ve en önemlisi de okulların maddi kaynak yetersizlikleridir.

Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda aşağıdaki öneriler üzerinde durulabilir:

- Yurdumuzda kamu kurum ve kuruluşlarında İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimi halen yeteri kadar değildir, öncelikle bunun giderilmesi için gerekli eğitimler her yıl güncellenerek sürekli ve belli aralıklarla tüm öğretmenlere, okul yöneticilerine, okul personeline, öğrencilere verilmesi gerekmektedir.
- Okul personeline, öğretmen ve okul yöneticilerine çalıştıkları eğitim kurumunda karşılaşılabilecekleri iş kazaları veya meslek hastalıkları ve bunlardan herhangi biriyle karşılaştıklarında oluşabilecek kanuni hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmeler yapılmalıdır.
- Okul personeline, öğretmen ve okul yöneticilerine İSG konusunda araştırmalarda bulunmayı, İSG alanında ülkemiz ve dünyadaki çalışmaları takip etmelerini, İSG konusunda eğitim öğretim dışında faaliyetlere katılmasını, İSG ile ilgili tatbikatlara katılmasını sağlayacak düzenlemeler ve teşviklerde bulunulmalıdır.
- Derslerin içeriğine İş Sağlığı ve Güvenliği ve ilk yardım konuları konulması veya İş Sağlığı ve Güvenliği dersinin okullarda zorunlu bir ders olarak okutulması sağlanmalıdır.
- Okul personeline, öğretmen ve okul yöneticilerine ilk yardım, yangın tüpü kullanımı, acil durum planları ve risk değerlendirmesi gibi konularda eğitimler verdirilmelidir. Ayrıca okullarda yürütülen İş Sağlığı ve Güvenliği çalışmalarında şeffaflığın oluşması sağlanmalıdır.
- Eğitim verilen bina ve laboratuvarlarda, kaza ve yaralanmaların sık yaşandığı yerler olan bahçe, merdiven ve koridorlarda İSG ikaz ve uyarı levhalarının yeterli sayıda olması sağlanmalıdır.

- Okulda iş sağlığı ve güvenliği hedeflerine ulaşmak amacıyla etkinlikler (tiyatro, kısa film, animasyonlar vb.) yapılması, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü yaygınlaştırmak için her yıl yarışma, panel vb. programlar düzenlenmesi sağlanmalıdır.
- Her bir okulda ramak kala kutusu bulunması, çalışma ortamı gözetim komisyonu tarafından okulun her ay düzenli olarak denetlemesi, okul içindeki alarm sistemi, yangın algılama sistemi ve gaz dedektörünün bulunması ve çalışır durum olması, yeterli sayıda yangın dolabı bulunması, doğal afetlere karşı okulda gerekli tedbirler alınması, acil çıkış kapılarının kilitli tutulmaması ve bu kapıların dışarı doğru açılması sağlanmalıdır.
- Her bir okulun içme suyu analizleri düzenli olarak yapılması, çatı katı ve bacalarının düzenli aralıklarla kontrol edilmesi, merdiven ara boşluğunda emniyet ağı bulunması, koridorlarında düzenli yürüyüş alanları belirlenmesi, pencerelerinde parmaklık bulunması, sivri köşelere (masa, sıra, kalorifer peteği vb.) karşı gerekli önlemler alınması, paratoner bulunması, okulun hiçbir yerinde açıkta kablo bulunmaması, prizlerde kapak ya da çocuk koruma kilidinin bulunması, bilgisayar yansımalarına karşı gerekli önlemler alınması sağlanmalıdır.
- Her bir okul bahçesine sokak hayvanlarının ve yabancı araçların girmemesi için gerekli önlemler alınması, yeşil alanlara böcek, haşere gibi olumsuzluklara karşı ilaçlama yapılması sağlanmalıdır.
- Ayrıca okullarda eksik olan materyallerin tamamlanması ve yukarıda sayılan her bir önerinin hayata geçirilebilmesi için okulların maddi kaynağa ihtiyaç duyacağı unutulmamalıdır ve bu konuda yapılması gereken çalışmaların bir an önce yapılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aközel, A., 2013.İş Güvenliği Uzmanlarının Sınava Hazırlık Kitabı. İstanbul: Glmat Matbaası.
- Alabaz,O.,2012.Okul ve Kurumlarımız İçin İSG Rehberi.
https://www.memurlar.net/common/news/documents/506552/mugla-okullar_İSG-yönergesi-2.pdf[Son erişim tarihi: 25.06.2023].
- Anonim 1:<http://www.adana.gov.tr/>[Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Anonim 2:<https://www.binbirkanal.com/adana/ilceler>[Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Anonim3:<http://hikersbay.com/climate-conditions/turkey/adana/adana-iklim-kosullarında.html?lang=tr> [Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Anonim 4: <https://www.nufusu.com/il/adana-nufusu>[Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Anonim 5: <https://adana.meb.gov.tr/>[Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Avşar, M.,2006.“Eğitim Zihin Bilemektir”. İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, ÇSGB İSG Genel Müdürlüğü Yayını, Eğitim zel Sayısı, Sayı: 30, Yıl: 6, Nisan-Mayıs-Haziran, ss. 56-57.
- Bakan,D.,2020.Ortaöğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Değerlendirilmesi: Eyyübiye İlçesi rneği.Yüksek Lisans Tezi,İstanbul Esenyurt Üniversitesi,İstanbul,70s.
- Balcı,R.,2016.Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliğinin Araştırılması:İstanbul-Zeytinburnu İlçesi.Yüksek Lisans Tezi,Üsküdar Üniversitesi,İstanbul,66s.
- Bek, Y., Efe E., 1983. Araştırma ve Deneme Metotları. ukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 1983
- Bülbül,M.,2016.İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatının Okullar Açısından İncelenmesi.8.İş Sağlığı ve Güvenliği Konferansı,2016,İstanbul,Türkiye.
- Ergül,A.,Mestav,B.,ztrk .F.,2021.Çanakkale İlinde Bulunan Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan ğretmenlerin İş Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi.Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi,5(1):67-77
- Gül,H.,2021.Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yöneticilerin Yaklaşımları, alışma Yöntemleri ve Pandemi Sürecinde Uygulamaların İncelenmesi,İzmir rneği. Yüksek Lisans Tezi,Ege Üniversitesi,İzmir,60s.
- Gümüş,B.,2016.Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve ğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi.Yüksek Lisans Tezi,İstanbul Aydın Üniversitesi,İstanbul,93s.
- Gündüz, S., 2013. <http://kamudan.com/okullar-bu-uygulamaya-hazir-mi-13857.html>. [Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Gürcanlı, E., 2013. <http://ilerihaber.org/yazarlar/emre-gurcanli/okullar-cocuklarımız-icin-guvenli-mi/1576/>. [Son erişim tarihi:07.08.2023].

- Güven, R.,2006. “Güvenlik Kültürü Oluşumunda Eğitimin Önemi”. İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, ÇSGB İSG Genel Müdürlüğü Yayını, Eğitim Özel Sayısı, Sayı: 30, Yıl: 6, Nisan-Mayıs-Haziran, ss. 3-11.
- Güvenli okul Güvenli Gelecek Projesi(2018, 12 Eylül). İçişleri.gov.tr. <https://www.icisleri.gov.tr/guvenli-okul-guvenli-gelecek-projesi>. [Son erişim tarihi:07.08.2023].
- İş Sağlığı ve Güvenliği Müfredata Giriyor, İş Sağlığı ve Güvenliğinin Eğitime Entegrasyonu Protokolü(2019,10 Ocak).Meb.gov.tr.<https://www.meb.gov.tr/is-sagligi-ve-guvenligi-mufredata-giriyor/haber/17824/tr>[Son erişim tarihi:07.08.2023].
- İşte Meb'in,100 Günlük Eylem Planı. (2018, 3 Ağustos). Hürriyet.com.tr. www.hurriyet.com.tr/egitim/iste-mebin-100-gunluk-eylem-plani-40917579. [Son erişim tarihi:07.08.2023].
- Kartal,E.,2022.Okulöncesi Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği: Karma Yöntem Çalışması.Yüksek Lisans Tezi,Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,Sivas,67s.
- Kilitci,Z.,2018.Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Yönetici Görüşleri.Yüksek Lisans Tezi,Uşak Üniversitesi,Uşak,85s.
- Korkmaz,İ.,2015.Eğitim Kurumları İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi. http://kirkclareli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/04094639_kirkclarellm.e.m.pdf [Son erişim tarihi: 25.06.2023].
- Kök Sevdalı,N.,2019.Okul Yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmaları ve Karşılaştıkları Sorunlar.Yüksek Lisans Tezi,Kastamonu Üniversitesi,Kastamonu,102s.
- Kumral, H., 2014. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültür Düzeyi Belirlenmesi ve Geliştirilmesi. Meb Genelge, 2014.
- Meb(2018).Okullarda Güvenlik Önlemlerinin Alınması 2018/10 Sayılı Genelge (2018/10). Mevzuat.meb.gov.tr. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1935.pdf>. [Son erişim tarihi: 25.06.2023].
- Öz,F.,2019.Ortaokullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme: Diyarbakır Örneği.Yüksek Lisans Tezi,Dicle Üniversitesi,Diyarbakır,81s.
- Özay1,A.D.,Çavdar, P.S.,Tekir,Ö.,2020.Okul Sağlığı Uygulamalarının İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi.Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi,İzmir,Türkiye
- Polat,H.,2012.Okullarda Sağlık ve Güvenlik Çalışmaları. https://belen.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/09115529_Okullarda_Sağlık_Ve_Guvenlik_Calışmaları.pdf[Son erişim tarihi: 25.06.2023].
- Tekin,A.,Tekin,F.,Suvaydan,F.,Güler,G.,Hafızoğlu,E.,2021.İlkokul Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Algısının Değerlendirilmesi.Manisa Celal Bayar Üniversitesi Soma Meslek Yüksekokulu Teknik Bilimler Dergisi,2(32):9-18

- Tokpınar,M.,2019.Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliğinin İncelenmesi.Yüksek Lisans Tezi,İstanbul Aydın Üniversitesi,İstanbul,50s,
- Türkoğlu,Ç.,Balkan,B.,2020.Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması.Yüksek Lisans Tezi,Kırklareli Üniversitesi,Kırklareli,237s.
- Türüdü,N.O.,2019.Öğretmenlerin İş Güvenliği Kültürü İle Okula Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki.Yüksek Lisans Tezi,İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,İstanbul,85s.
- Sabuncu,Y., 2006. Seçim Barajları ve Siyasal Sonuçları.Anayasa Yargısı , 22 (1): 191-197
- Ustaoğlu,E.,2020.Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Bir Çalışma.Yüksek Lisans Tezi,Çankaya Üniversitesi,Ankara,197s.
- Uzun,S.S.,2019.Mesleki ve Teknik Okullarda İş Sağlığı Ve Güvenliği Bilinci.Yüksek Lisans Tezi,Tarsus Üniversitesi,Mersin,44s.
- Ünalın, A.,2006.“İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitim”.İş Sağlığı Ve Güvenliği Dergisi, ÇSGB İSG Genel Müdürlüğü Yayını, Eğitim Özel Sayısı, Sayı: 30, Yıl: 6, Nisan-Mayıs-Haziran, ss. 18-23.
- Yıldırım,M.,2022.Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği: Açımlayıcı Karma Yöntem Çalışması.Yüksek Lisans Tezi,Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,Sivas,84s.
- Yılmaz,F.,2009.İş Sağlığı ve Güvenliği'nde Okul Eğitiminin Önemi: Modern Örnekler Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği Lisans Eğitiminin Ülkemizde Uygulanabilirliği.Kamu-İş,11(1):107-138
- Yivli,İ.,Kuzucuoğlu,A.H.,2020.İstanbul Zeytinburnu ve Fatih İlçelerindeki Anaokullarında Çalışan Öğretmenlerde, İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Farkındalık Oluşturma Uygulamaları.Ohs Academy İş Sağlığı ve Güvenliği Akademi Dergisi,3(2):144-156

ÖZGEÇMİŞ

Arife TEKİN, Lise eğitimini Adana Enver Kurttepelı Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Üniversite eğitimini Samsun On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nde 2008'de tamamladı. Açık Öğretim Fakültesi Adalet Bölümü'nden 2017 de mezun oldu. Açık Öğretim Fakültesi Web Tasarımı Ve Kodlama Bölümü'nden 2023 yılında mezun oldu.2021 güz döneminde Adana Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansa Başladı. 2009-2010 Eğitim öğretim yılında Ankara Batuhan Ortaokulu'nda ücretli öğretmen olarak çalıştı. 2010-2011 Eğitim öğretim yılında Ankara Anfa Ortaokulu'nda ücretli öğretmen olarak çalıştı. 2011-2012 Eğitim öğretim yılında Van Görentaş Ortaokulu'nda öğretmen olarak çalıştı. 2012-2014 Eğitim öğretim yılında Van Sempaş Ortaokulu'nda öğretmen olarak çalıştı. 2014-2016 Eğitim öğretim yılında Adana Kirazlıyurt Ortaokulu'nda öğretmen olarak çalıştı.2016-Halen Eğitim öğretim yılında Adana Ramazanoğlu Ortaokulu'nda uzman öğretmen olarak çalışmaktadır.

EKLER

Ek 1. Adana ili Seyhan ilçesi ortaokul öğretmenlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına bakışı ölçeği

(https://docs.google.com/forms/d/1MpQJ8S8HaoOOQldECjBWJfOY0d_nRIagPrOVkUvJ9fA/edit)

Cinsiyetiniz nedir?
Kaç yaşındasınız?
Mesleki deneyiminiz kaç yıl?
İş sağlığı ve güvenliğinin önemine ilişkin bilginiz var mı?
İş sağlığı ve güvenliği kurallarına ilişkin bilginiz var mı?
Sağlık ve güvenlik levhalarında bulunan işaretlerine ilişkin bilginiz var mı?
Kişisel koruyucu donanımlara ilişkin bilginiz var mı?
Kişisel koruyucu donanımların iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlediğine inanıyor musunuz?
Meslek hastalıklarına ilişkin bilginiz var mı?
Alanınızla alakalı meslek hastalıkları ve iş kazalarına dair bilginiz var mı?
Mesleğinizle alakalı meslek hastalıkları ve iş kazalarına dair bilginiz var mı?
Eğitim yaşamınız süresince iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı size bilgi verildi mi?
İş sağlığı ve güvenliği konusunda size verilen eğitimleri yeterli buluyor musunuz?
İş sağlığı ve güvenliği yasasını biliyor musunuz?
Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda iş kazası veya meslek hastalığı olması durumunda yasal haklarınızı biliyor musunuz?
Çalıştığınız eğitim kurumundan ve iş koşullarınızdan memnun musunuz?
Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda yaşayabileceğiniz meslek hastalığı sonucunda yasal haklarınızı biliyor musunuz?
Çalışmakta olduğunuz eğitim kurumunda karşılaşacağınız iş kazalarına ve meslek hastalıklarına dair bilginiz var mı?
İSG araştırması yapıyor musunuz?
Türkiye ve dünyadaki İSG gelişimini izliyor musunuz?
İş kazalarında ülke olarak Avrupa'da 1., dünyada 3. sırada olduğumuzu biliyor muydunuz?
İSG ile alakalı eğitim ve öğretim haricinde herhangi bir çalışmaya katılıyor musunuz?
İSG ile alakalı herhangi bir tatbikata katıldınız mı?
Ders içeriğinizde İSG konularına yer verilmesini ister misiniz?
Kültür derslerinin içeriğine İSG konusunun dahil edilmesini ister misiniz?
Alan derslerinizde ilk yardım bilgileri verilmesini istiyor musunuz?
Sizce okullarda zorunlu ders olarak iş sağlığı ve güvenliği dersi verilmeli mi?
Eğitim kurumlarının tüm çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı eğitim vermelimi?

Çalıştığınız eğitim kurumunun uzmanlarınca düzenlenen iş sağlığı ve güvenliği bilgilendirme toplantıları oldu mu?
Öğrencilerinizle iş sağlığı ve güvenliği konularında bilgi paylaşıyor musunuz?
Diğer öğretmenler İSG eğitimindeduyarlılar mı?
İş sağlığı ve güvenliği eğitimi veren kurslarının işgüvenliği konusunda farkındalık oluşturacağını düşünüyor musunuz?
Öğrencilere iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgive uygulama sağlamak bu konuda farkındalığın artması için yeterli mi?
Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliğinegösterilen özen, eğitim etkinliğini ve kalitesini artırır mı?
Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bilinçli olması okullardaki kaza ve yaralanmaları azaltacağını düşünüyor musunuz?
İSG kurallarına uymanın iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltacağını inanıyor musunuz?
İlk yardım yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?
Yaralı olan davranacağınızı musunuz?
İş kazası geçiren insanlara ilk yardım yapabilir misiniz?
Acil bir durumkalabilir misiniz?
Yangın söndürücü kullanabilir misiniz?
Çalıştığınız kurum ilk giriştesizden sağlık raporu istedi mi?
Görev yaptığınız okulda öğrencilerin kan gruplarının listesi var mı?
Risk değerlendirmesi ve acildurum planlarıyla alakalı yeterlimiktarda bilginiz var mı?
Çalışmakta olduğunuz okulda karşılaşılabilecek tehlike ve riskler konusunda yeterli tedbirler alınıyor mu?
Çalışmakta olduğunuz okulda risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?
Çalışmakta olduğunuz okulda iş sağlığı ve güvenliği uyarı levhaları var mı?
Öğretim yaptığınız bina ve laboratuvarlarda İSG uyarı levhaları yeterli mi?
İSG uyarı levha levhaları öğrencilerinize yardımcı oluyor mu?
Okulunuzda acil çıkışların, kaçışmerdivenlerinin ve acil toplanma noktalarının nereler olduğu hakkında bilgi sahibi misiniz?
Öğrencilerin düşüp yaralanma olasılığı en yüksek olan yer veya yerler hangileridir?

Ek 2. Adana ili Seyhan ilçesi ortaokullarında var olan durumun iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirilmesi ölçeği

(<https://docs.google.com/forms/d/191uhxaQIRm5swUf7iyMYz9J9lgBLrDDEtA17lYDwx3M/edit>)

Okulda çalışmakta olan personel temel İSG eğitimi alıyor mu?
Okulda oluşabilecek riskler ve yaşanacak neticeler eğitimlerde veriliyor mu?
Okul personeli güvenli çalışmak için neler yapması gerektiği hakkında bilgilendiriliyor mu?
Tahliye,yangın,arama-kurtarmayayardımcı personel eğitiliyor mu?
Ortaya çıkan tehlikeli durumlardan tüm çalışanlar haberdar ediliyor mu?
Okulda çalışan personeller iş sağlığı ve güvenliğinin hedeflerinin neler olduğunu biliyor mu?
Okul iş sağlığı ve güvenliği hakkında yeterli eğitim verdi mi?
Okulda İSG amaçlarına ulaşmak için yapılacak faaliyetler (drama, kısa film, animasyon vb.) var mı?
Okulda sağlık ve güvenlik kültürü oluşturmak için ilgili çalışmalar var mı?
Okulda iş sağlığı ve güvenliği bilinçlendirme çalışmalarında afiş,dergi,çizgi film vb. malzemeler kullanılıyor mu?
Okulda yöneticiler ve öğretmenler öğrencilere küçüklüklerinden bu yana iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilinçlendirme çalışmaları yaptılar mı?
İş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması için her yıl yarışma, seminer vb. yapılıyor mu?
İş sağlığı ve güvenliği haftasında faaliyet düzenleniyor mu?
Güvenlik kültürü oluşturmaya yönelik okulda örnek davranışlar var mı?
Okulda iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı etkili bir iletişim var mı?
Okulda İSG kanunu çerçevesinde risk değerlendirmesi var mı?
Okulda İSG kanunu uyarınca acil eylem planı var mı?
Okulun İSG kanunu ile alakalı okul iç yönergesi var mı?
Okul acil durum planları varmı?
Okulda ramak kala kutusu varmı?
Okulda çalışma ortamı gözetim komisyonu var mı?
Okul, çalışma ortamı gözetim komisyonunca aylık olarak dolaşılıyor mu?
Basılı evrak ve dökümantasyon iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı bulunmakta mıdır?
İş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı yıllık çalışma planı oluşturuldu mu?
İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları yönetimce düzenli aralıklarla inceleniyor mu?
İş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı çalışmalar sürekli devam ediyor mu?
İSG ile ilgili sorunlar ortaya çıktığında okul İSG yönetimi kararlı adımlar atıyor mu?
Okulda İSG'yi iyileştirmeye yönelik bir süreç var mı?
Toplantılarda iş sağlığı ve güvenliği konuları işleniyor mu?
Okulun İSG yönetimi iş kazalarını önlemede yeterli mi?

Yönetim, güvensiz davranışlarda bulunan çalışanlara karşı gerekli disiplin cezası verir mi?
Okulda tahliye krokisi bulunmakta mıdır?
Acil durumlar için tahliye tatbikatı yapıldı mı?
Okulda acil durum işaretlemelerivar mıdır?
Okulda acil durum için gerekli destek ekipleri mevcut mudur?
Okulda alarm sistemi çalışıyor mu?
Doğal afetler için gerekli önlemler alındı mı?
Okulda acil çıkışları gösteren ikaz levhaları var mıdır?
Okulda acil çıkışlar kilitli değil midir?
Okulda acil çıkışlar dışarı doğru açılmakta mıdır?
Okulda yangın alarm sistemivar mı ve çalışıyor mu?
Okulda yangın algılama sistemivar mı ve çalışıyor mu?
Okul mutfağındaki dedektörü çalışıyor mu?
Okulda yeterli söndürücü var mı?
Yangın söndürücülerin bakımları ve dolumları zamanında yapılıyor mu?
Yangın söndürücüler düzenli aralıklarla kontrol ediliyor mu ve acil durum planları uygun yerlerde asılı mı?
Yangın söndürücüler doğru yerde mi asılı?
Okulda yangın dolabı mevcut mu?
Yanıcı maddeler tehlikeli yerlerden uzak tutuluyor mu?
Okulda ilk yardım eğitimi almış personel yeterli sayıda mı?
Okulda ilk yardım dolabı mevcut mu?
İlk yardım dolabı gerekli malzemelere sahip mi ve kullanılabilir durumda mı?
Temizlik personelinin hijyen konusunda eğitim sertifikası varmı?
Temizlik personeli kişisel koruyucu ekipman kullanıyor mu?
Hijyen ürünleri altında ayrı bir yerde kilitli olarak muhafaza ediliyor mu?
İçme suyu testi düzenli olarak yapılıyor mu?
Tavan araları ve bacalar periyodik olarak kontrol ediliyor mu?
Elektrik sistemleri, kazandıreleri, yangın dolapları,asansörler vb. yetkili bir kişilercebakımları yapıp tutanaklara geçiriliyor mu?
Kombi/klimanın kontrolü düzenli aralıklarla yapılıyor mu?
Okuldaki elektronik aletlerin kullanım güvenliği var mı?
Okulda elektrik kaçacağını önleyici tedbirler alındı mı?
Okul elektrik panosunda uyarı işaretleri var mı?
Okul elektrik panoları kilitli mi?

Okulda paratoner mevcut mu?
Merdiven kenarlarında bulunan korkuluklar standartlara göre yapılmış mıdır?
Merdivenlerde kaydırmaz bant var mı?
Merdivenler arasında boşluk varsa buralarda güvenlik ağı mevcut mu?
Öğrenciler için koridorlarda yürüme alanları belli mi?
Koridorda ıslak zemin için tedbirler mevcut mudur?
Öğrencilerin yere düşmemeleri ve kaymamaları için gerekli önlemler alındı mı?
Öğrencilerin geçtiği alanlarda düzen var mıdır?
Okuldaki dolaplar camlıysa gereken tedbirler alındı mı?
Okuldaki kapılar camlıysa gereken tedbirler mevcut mu?
Sınıf kapıları dışarı doğru açılmaktadır?
Pencerelerde parmaklık var mı?
Okuldaki dolap, raf, masa ve sandalyeler güvenli şekilde yerleştirilmiş mi?
Elle temasın sık olduğu yerler düzenli olarak temizleniyor mu?
Keskin köşeler (sıra, masa, radyatör vb.) için gereken tedbirler alınıyor mu?
Sınıf temizliği düzenli olarak yapılıyor mu?
Sınıfta açık kablo bulunmamaktadır?
Müdür/Müdür Yardımcısı/Öğretmen odasında açık kablo bulunmamaktadır?
Prizlerde çocuklar için kilit veya kapak bulunmakta mıdır?
Sokak hayvanlarının bahçeye girmemesi için gerekli tedbirler alındı mı?
Okul bahçesine yabancı araç girmemesi için gerekli tedbirler uygulanıp, araçların park etme yerleri belirlendi mi?
Okul bahçesindeki rögar ve fosseptik kuyuları varsa gerekli önlem alınmış mıdır?
Yeşil alanlara böcek ve haşere için gerekli ilaçlama uygulandı mı?
Okul bahçesindeki demir cisimler, direk, ağaçlar, duvar için gereken güvenlik önlemi alınmış mıdır?
Çalışanlar için gerekli ergonomik koşullar mevcut mu?
Okulda bilgisayar yansımalarına karşı gerekli tedbirler alınmış mıdır?
Okuldaki sandalyeler ve masalar ergonomik midir?